

# បរិស្ថាន ការចិត្តធមជីវិត និងស្ថាប័នមួលដ្ឋាន៖ វិមានការ នៅក្នុងភូមិភាគអាសីអាគច្រោយឱ្យគោរព

## សេចក្តីសង្គម\*

Mairi Dupar, Nathan Badenoch, Dang Thanh Ha, Hoang Huu Cai, Le Van An, Nguyen Quang  
Dung, Pham Thi Huong, Sith Sam Ath, Tran Duc Vien, Zuo Ting

## I. ເສດຖະກິດເຜື່ອມ

\* រចនាយករាជ្យនេះគឺជាសម្រាប់អត្ថបទរបស់ Dupar, Badenoch et al., បរិស្ថានការចិញ្ញិមជីវិតនិងស្ថាប័នមូលដ្ឋាន: វិមានការនៅក្នុងភូមិភាគអាសីអាត្រូយ៍ដីគោគ។ ទីក្រួងរាជសីមគោគ DC: និរាងការនិធីជាន់ពិភពលោក ២០០៦។ ISBN No. 1-56973-506-9.

ເຕັມບໍ່ແນັງ

ເຕີມານົດໃສ່ບໍບລາດກູ້ຂໍກາຮອງກົງລື້ນທີ່ກົງລື້ນໄສລເຜົ່າເຖິງເຜົາຍສໍາບັນຫຼວມ  
ຜ້ານ? ເຕີກາເຜົ່າໃຈຜູ້ກາຮມານ ກາເຜົ່າສ່ວນກາຮແລ້ວກົງລື້ນທີ່ກົງລື້ນສໍາບັນຫຼວມ  
ໃນມູ້ພາຍົກະຕູ້ຕະເມູນຕູ້ຂໍກົງລື້ນທີ່ກົງລື້ນກາຮຕາຣບີສໍາານ?

ក្នុងការធ្វើយ៉ាងដូចម្ខោះ យើងបានទាញចេញទូរចំនងទាក់ទងខ្លះ។ នៅការផ្តាល់  
ប្រការអនុវត្តន៍សំរាប់និរន្តរភាពសង្គមនិងបន្ទូរពន្លានៅក្នុងកំបងខ្លួន។ ការ

រកយើងចំនួចសំខាន់ៗគឺមានសង្ខេបនៅក្នុងប្រអប់លេខ១។ ផ្តូកលើបេកកំហើង ទាំងនេះ ឯកសារបានស្វើដោយត្រូវមេដ្ឋានយកដើម្បីនាំនៅក្នុងនៃយោងលាស្ត្រាកិច្ចាល អាមេរិកទៅប្រើប្រាស់បានប្រសើរជាងមុនទូទិន្នន័យទៅការធ្វើរឿងជាប្រព័ន្ធដែលបានបង្ហាញ ដើម្បី បង្កើនការគ្រប់គ្រងនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូសី នៅតីបន្ទំខ្ពស់របស់ការបន្ទិងដីវាតារស់នៅ ទាំងឡាយរបស់ប្រជាធិនិន័យដែលជាមួកពីឯកសារបេកកំហើងដើម្បីនាំនៅក្នុងការសិក្សា ប្រព័ន្ធបង្កើរបានបំណាងចង់បញ្ជាក់សល់អ្នកធ្វើច្បាប់ថ្មាក់ជាតិថ្មាក់តីបន្ទំខ្ពស់ និងអនុវត្តជាតិ(ដោយឱ្យមបញ្ចូលធនឹងដែរទូទិន្នន័យទៅការ)ក្នុងការធ្វើដែនការ និងការតាំងប្រព័ន្ធផ្លូវការបង្ហាញមានកំណត់រដ្ឋបន្ទិន្តមទៀត។

### ប្រអប់លេខ៣: សេចក្តីសង្គមបន្ថែមការស្រាវជ្រាវ

ເຕີກຳໄດ້ຮັບວິມຜູການມາຈະບັງຫຼວງການຜິ່ນຍຸແພ່ມານສຸຮັບກາຕ  
ຜູ້ກົດໃໝ່ກາຕຣສ່ເនົາ ກາງເຕັບປະໂຫຍດຜົນຜານຜູ້ຜົາຕີປຽກບເພື່ອຢືນກາຕໃໝ່  
ມານສະກາດສັ່ງມະຕານເພື່ອຍົບດາ?

ការចិត្តធមជីវិត

ទៅតាមពីរការរបស់អ្នកស្រុក។ ការទទួលខុសត្រូវរបស់អាជ្ញាធរក៏បានប្រសើរជាមុនដឹងដែរនៅពេលគូមចំណែកភ្លើងខ្សោយ៖សង្គមទិនបណ្តាញទាំងឡាយជាមួយសាមួយសាធារណៈ--ជួនកាលគេមានទិនយាយថារាជា“ជនជានសង្គម”។

អាជ្ញាធរក្នុងស្រុកគិតជាមួកដែលមានលទ្ធភាពខ្ពស់ក្នុងការធ្វើយកបន្លំឡើង ការព្យូយករាយមួយចំណាំរាយអំពីដីវភាពសហគមន៍នៅពេលដែលក្នុងគេមានជនជានគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងផែ។ វាមិនមែនជាការងាយស្រួលបុញ្ញានេឡើរបញ្ញា ថិវារោនេះ បុំនៅវាដាការដែលអាចមានសិទ្ធិឈរយោងចាប់ពានខ្លួនដែនជាមួរជាតិ។ ការមានកម្មសិទ្ធិជារៀងរហ័តនិងច្បាស់លាស់នៅក្នុងកិរិតត្រូវសារិនិងសហគមន៍ពានផ្ទុល់មួលដ្ឋានគ្រឹះសំរាប់សុវត្ថិភាពនិវភាពនៅពេលណាមួលដែនការធ្វើវិមិត្តការពានចូលជាមាន។

បិសាង

វិធានការកែចំនាំតេម្យយប់ប (ការបង្កើតអាជ្ញាធម្មលផ្ទានទាំងឡាយតាមរយៈការពោះឆ្លាតប្រជាធិបតេយ្យនឹងការអនុវត្តន៍ដំណើរការពិគ្រោះយោបល់) នានជ្លាយពង្រីនមធ្យាបាយរបស់ប្រជាធិបតេយ្យនឹងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន។ បើទៀនយើងបានរកយើងចាបញ្ហាបរិស្ថានគឺវាទាមទាន់ទៅការថ្លើនឹងសំញាបីម្យយ។

កំណត់វិធីស្ថាបន្ទាន់ នានសិក្សាដោយ បានមរកកើតការទូលាចុសត្រូវ ដើម្បីផ្តល់ការអភិវឌ្ឍន៍សំរាប់ថ្មាក់ត្រូមិបុរីដែលប្រមូលដីដោយមុខង្រោះជាថ្មី នៃក្នុងការរបស់សហគមន៍។ ការបង្កើតអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដែលអាចទូលាចុសត្រូវចំពោះប្រជាធិបត្តិកស្ថាបន្ទាន់ នានថាការត្រូវបានបង្កើតឡើង ការពារតាមការបង្កើតប្រជាធិបត្តិកស្ថាបន្ទាន់ នៅក្នុងដែនការមូលដ្ឋាននៅមីនេ។ ប្រសិនបើប្រជាធិបត្តិកស្ថាបន្ទាន់ នានពិចារណាការង្រោយបានមួយអំពីកិច្ចការបានបរិស្ថាននិងដឹរភាពរស់នៅរបស់ពួកគេនៅក្នុងដែនការនោះ ពួកគេត្រូវតែធ្វើការងារជាមួយអាជ្ញាធរក្នុងមូលដ្ឋានផ្សោះនៅក្នុងរៀបចំទាំងឡាយដែលឈ្មោះ-ឈ្មោះ។ ពួកយើងក្នុងករណីខ្លះប្រជាធិបត្តិកស្ថាបន្ទាន់ នានមិនមែនបានបង្កើតឡើងឡើងដែនការទូលាចុសត្រូវ។

ចំណុលម្មយសំរាប់បំពេញសេចក្តីផ្លូវការបន្ទាប់បន្ថែកអ្នកជាការបង្កើនប្រាក់  
ចំណុលនិងបន្ទាយបានទូរគ្រារ៖ថ្មាក់ដើរឃាយ។ បើត្រូវនៅក្រោមឯុទ្ធសាស្ត្រក្នុង  
បានអំពារនៅសំណើរាយអាជ្ញាធរភ្នែកស្រួលបស់រាជក្រឹត់ដើរឃាយនៅលើកំហែង  
ហេត្តូរចនាសម្បត្តិនិងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាដាឡការការពារធនបានដូច  
ជាកិឡូរិញ្ជា។

នៅពេលដែលបានសិក្សាកោលនយោបាយវិមានការពេទោលើផ្លូវការជាតិ (ផ្លូវជាតិផ្លូវក្រោមឈើជាមីអី) ការផ្សាយតាមរាងអភិបាលកិច្ចល្អនិងលទ្ធផលបរិស្ថានល្អគឺមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ជាងមុន។ ប្រសិទ្ធភាពផ្លូវការកោលនយោបាយគឺមានការកែវិនិច្ឆ័យយ៉ាងចំសំបើមនៅពេលដែលអាជ្ញាប្រភូងប្រុកមានការទូលាទសត្វវិនិច្ឆ័យដើរតាមការអនុវត្តន៍ដោយមានកំណតភាព។

ភាពខ្សោះនៃគោលការណ៍បរិសានច្បាក់ជាតិនឹងកិវិតរដ្ឋាភិបាលមួលដ្ឋាន  
និងការប្រជុំបញ្ជីតាមនៃសហគមន៍ចំពោះគោលការណ៍នៅទេសជើងម៉ោងនិង  
ភាពបរិសានមានភាពល្អប្រសិរី។

## កណ្តាលនានា

ស្ថាប័នសំរាប់ដោះស្រាយដំលោះបរិស្ថានតីមានភាពទន្លេខ្សោយបុរាណទាន  
ស្មើតែកល់ករណីសិក្សានានាដោយបានលើកឡើងចាកកំនែនដឹងវិមិត្យការទាំង-  
ឡាយបានបានបានដឹងឡើងការដោះស្រាយអោយបានគ្រប់គ្រាន់លួមទូរបញ្ញាក្នុងតុតិ  
នៃការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន។ កំនែនទៅដោច្រើនបានពង្រីកប្រាមត្វាសល់ការទទួល  
ខុសត្រូវផ្ទៀករដ្ឋបាលរបស់អាជ្ញាធរដែនដឹងឡើងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាននិងសំរាប់  
ដោះស្រាយដំលោះបរិស្ថាននានា ឬចេះហើយវាអាចបង្កើតអោយមាន  
ទំនាក់ផ្ទៀកខាងជួលប្រយោជន៍ផ្សេងៗ។

## សមភាព

ការសិក្សាបស់យើងតុលាបញ្ញាលុយអោយយើលុយអំពីកំនែនទៅគោលនយោ  
បាយនិងស្ថាបនីដែលអាចធ្វាស់បួរភាពក្រីក្រដាចូឡើបុរាណមានសិទ្ធិថ្មីលេខប្រើ  
ប្រាស់បានទូរដួនបានដឹងមួយដាកិដោយសហគមន៍នោះឡើ នោះជាយើងនេះក៏  
ដោយករណីសិក្សាដំឡើយបានបញ្ញាលុយអោយយើលុយអំពីមិនធ្វាតាយនានាដែល  
ក្នុងនោះការធ្វើកំនែនទៅដឹងវិមិត្យការអាចរៀបចាប់ដំឡើងបានដើម្បីផ្តល់ទូរអំណាចសល់  
ក្រុមដែលដាយរាងគ្រោះ(ឯុទ្ធផាគ្រុមស្រី)អោយមានសិទ្ធិនិយាយកាន់តែច្រើន  
ជាងមុននៅក្នុងដំណើការធ្វើដែនការជាត្រូវការ។

ការធ្វើអនុវត្តមន្ត្រនានាមោយចំនួនដែលដាក់ការជាត្រូយដីប្របែរដើម្បីដីនេះ:  
ឡើលើការលំង់ឱ្យនានា ជាក់ស្មើដឹងកម្មវិធីទាំងឡាយដែលដោកនៅឡើងឡើកសំរាប់  
ស្មើក្នុងជូនគណកម្មការនានានិងការផ្តល់ការអប់រំក្រោប្រព័ន្ធដើម្បីលើកកំពស់  
សមត្ថភាពនិងការធ្វើជាកំរបស់ស្ថិតិនោះគឺបានបង្កើនអោយស្ថិតិមានសិទ្ធិនិយាយ  
កាន់តែប្របែរឡើងនៅក្នុងការធ្វើសេចក្តីសំនចចិត្តច្បាក់មួលដ្ឋាន។ ក្រុមពិភាក្សា  
ដែលមានសុខដែលស្ថិតិនោះគឺបានលើកទីកចនាស្ថិតិត្រូវការបញ្ហាមតិយោបល់ជាសាធារណៈបានលួមដាងមុនដែរ។ ជាលទ្ធភាពជាងដែរសំរាប់វិធានការចំនួនឯុទ្ធផាគ្រុម  
នេះអាចប្រើប្រាស់ដើម្បីផ្តល់យោងប្រជាធិបាទដែនមួលដ្ឋានដែលធ្វើសេចក្តីសំនចចិត្ត។

## ការលំពាកដាចូឡើ

ការសិក្សាបស់យើងបានបញ្ញាលុយអោយយើលុយជាសំរាប់ការធ្វើវិមិត្យការ

ເដិម្បីជីវិត្យុអោយមានផលប្រយោជន៍ខាងដីរការនិងបរិស្ថាននោះវាត្រូវតែមាន  
ភាពខ្សោះ ការធ្វើយក្សាទេវិញទៅមកវាងស្ថាប័ណ្ណទាំងឡាយនិងមានយុទ្ធភាពជាបន្ទូបន្ទាប់សំរាប់ភ្លាប់ការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលទៅនិងផលប្រយោជន៍  
សាធារណៈ។ វាក្សានួយបមន្ទុណាមួយដីសំរាប់ភ្លាយនោះទេ។ ការធ្វើឱ្យជាការគិតជាការចាំបាច់បំផុតសំរាប់ដំណើរការច្រៀងផល។ ហើយផលអាចប្រសើរឡើងដោយ<sup>1</sup>  
បានដឹងកាត់ពេលវេលាមួយដីនៃភ្លាយ។

## II. តើអ្វីទេដារិមជ្រើរ?

## ការលើកទិកចិត្តដើម្បីធ្វើវិវាមជ្អាករ

ក្នុងសរិច្ឆេទមុន ប្រទេសនៅក្នុងកំបន់ភ្លូមិភាគអាសីវាគ្មោះដើម្បីជើងចាយ

ជាមួយនឹងការមកដល់ទូវសេវភាពដីដែងក្នុងអំលុងពេល១០-២០ឆ្នាំ  
កន្លែងមកនេះ រដ្ឋាភិបាលទាំងនៅទៅក្នុងភ្នំពេញមិត្តភាគអាសុំអាគ្រោយដើម្បីគោរព  
ធ្វើឱ្យការធ្វើឱ្យការលើលំដាប់ថ្នាក់ដៃរឿង។ ត្រូវនៅថ្ងៃកន្លែងដែលយោបាយ រដ្ឋាភិបាលនឹង  
ត្រូវនាទីសារពើពន្លេទាំងឡាយនៃរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ក្រោមរបស់ពួកគេ។ នៅក្នុងប្រទេស  
ចិននឹងរៀបចំរាជរដ្ឋាភិបាល សេចក្តីប្រកាសដែងកគោរពនយោបាយទាំងឡាយនានាដីរូបូន្ទូវ  
សញ្ញាណណែនប្រជាធិបតេយ្យថ្នាក់មួលដ្ឋានដែលជាការល្អសំរាប់ខ្លួននិងជួនសំ-  
រាប់ហេតុផលមជ្ឈើមក្នុងការជីរូបូន្ទូវនាទីរបស់អាជ្ញាធរមួលដ្ឋានដីដែរ (តួយ៉ាង យុំ  
និងស្រុក) ក្នុងការអនុវត្តន៍គោរពនយោបាយនឹងកិវិតដែនការអភិវឌ្ឍន៍នានា។ នៅ  
ប្រទេសចិនអ្នកដឹកនាំដីដែងបុគ្គលក្នុងការធ្វើឱ្យការប្រហែលជាមានបំនងចង់បង្កើន  
ប្រសិទ្ធភាពនៃសារពើពន្លេនឹងកាត់បន្ថុយបន្ទុកសារពើពន្លេទៅលើរដ្ឋាភិបាលមជ្ឈើម  
(ផ្លូវជាន់ Fan ១៩៩៩)<sup>១</sup>។ ផ្លូវជាន់នេះដែរ នៅក្នុងប្រទេសរៀបចំរាជរដ្ឋាភិបាល រៀបចំ  
សារពើពន្លេដឹកនាំពន្លេនឹងការនៃក្រសួងនានារបស់រដ្ឋាភិបាលដើម្បីបង្កើរការ  
ការចំណាយទាំងឡាយឡាក់ចុះនៅក្នុងក្រុងមួលយាបជាងមុនតាមដែលអាចធ្វើឡើ  
នានា (Rao, ១៩៩៩)<sup>២</sup>។

ការធ្វើពិសោធន៍អីដែលមួយនៅក្នុងផ្ទៃកន្លែងយោបាយនិងការធ្វើវិមានការសារ  
ពីពន្លឹមត្រូវបានប្រព្រឹត្តិភាពឡើងនៅក្នុងប្រចេសកម្ពុជា ដោយមានការបង្កូរដំឡូយយាដី  
ដែលមិនត្រូវបានធានាដើម្បីការស្ថាបនាប្រចេសជាតិឡើងវិញ។ គំរោងសាកល្បងមួយ  
នៅក្នុងប្រចេសកម្ពុជាសំរាប់ដែនការអភិវឌ្ឍន៍វិមានការបានប្រព្រឹត្តិភាពឡើងខេត្ត  
ដំបូងចំឡូនដែននិងបន្ទាប់មកចំឡូន១០ខេត្តឡើត។ ក្រុមប្រឹក្សាធានានៃម្នាស់ដំឡូយ  
សំរាប់កម្ពុជាបានអនុវត្តន៍កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍វិមានការថ្វាក់ជាតិនេះគឺជាស្តីលម្អិត  
ការចេរចារបស់ខ្លួនជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។

កម្មជាមួយកម្មវិធីមួកដូលមួលទិន្នន័យដែលបានបណ្តាលខ្លួនភាគចាប់ដើម្បីដែល  
មានមហិថ្នតារីរិអង្កេតការមិនរបស់មួនក្នុងការអនុវត្តន៍ទាន់។

### III. ລຽງຜົນໂທກາຮືກງາ

ការងារក្រោមនេះផ្តល់ពូរបិចចំណ្ឌកគោលនយោបាយសំរាប់រាជី  
សិក្សានិមួយា ហើយពណ៌នាអំពីអ្នកដើរតួនាទិណាមួយទូលាតានអំណាចមីនៅ  
ខាងក្រោមនេះកម្លិតិការធ្វើឱ្យរាយការនេះហើយថែមទាំងកត់សំគាល់ពូរទំនុះ  
វិមានការណាមួយដែលបានកើតមានឡើង។

ទីកន្លែងសិក្សា	លក្ខណៈបរិស្ថាននិងសង្គម	ការសិក្សាគាល ការណើមត្រា	ចាមភាពនៃវិមានជាតិ	
			អ្នកមានត្រូវទិន្នន័យ	លទ្ធផល
ខេត្តពោធិ៍ អាណ ដៀកណាម	<ul style="list-style-type: none"> <li>អគ្គារីថ្វាដែលមានការ បាត់បង់យ៉ាងខ្ពស់។</li> <li>មានអគ្គារចំនួនជាតិ ភាគតិចដែលខ្ពស់។</li> <li>មានភាពក្រឹកក្រុងដូចត្រូវ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>គោលការណើ ផ្តល់ដីថ្វាបាយ</li> <li>គោលការណើដើរ យោបេតងនៃ ត្រូវដែលត្រូវការ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>មន្ទីនឹងទិន្នន័យអ្នក ទទួលបានសិទ្ធិទទួលខុស ត្រូវក្នុងការផ្តល់កម្មសិទ្ធិ និងដែនការបើប្រាស់ដី ជី។</li> <li>ត្រូវសារទិន្នន័យបានការ ទទួលខុសត្រូវក្នុងការរាំ ដើមបើយី។</li> </ul> <p style="text-align: center;"><b>ការធ្វើវិមានជាតិ</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ឧបាទនូវដំណើរការ ពិគ្រោះយោបល់ដីពិត ប្រាកដ កាត់បន្ទយ ភាពសមរម្យនិងប្រ សិទ្ធិភាពនៃគោលន.ប</li> <li>បានពិណិត្យនានានូវ បច្ចេកទេសជាក់លាក់ ពិត្យាក់មជ្ឈឿមបង្កើត អាយមានលទ្ធផល មិនអនុគ្រោះសំរាប់ ជីវាតនិងបរិស្ថាន។</li> </ul>
ខេត្តក្រោម ដៀកណាម	<ul style="list-style-type: none"> <li>ដីថ្វាបិរិយោប់</li> <li>ការកើនឡើងទូទីកាស សំរាប់ទិន្នន័យទៅ</li> <li>មានអគ្គារចំនួនជាតិ ភាគតិចខ្ពស់។</li> <li>ការវិកសាលនៃភាពក្រឹក</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ក្រុមពេទេងអំពីប្រ ជាជិបតេយ្យនៅ មួលដ្ឋាន។</li> <li>ចិវការអភិវឌ្ឍន៍ វិមានជាតិ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ក្រុមគ្រប់គ្រងក្នុងមិនដែល បានជាប់ពេលខ្លោតមាន សិទ្ធិត្រួតព្រាស់បែងចុះ</li> <li>ជាមួយនិងប្រាក់ចំនួល ផ្តល់ដោយគំរោងម្នាស់ មួលនិង។</li> <li>សហគមន៍ទាំងឡាយមាន ការកើនឡើងទូទីក្នុង</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>គុណវិបត្តិទាំងឡាយ នៅក្នុងការពេលខ្លោត ការពិគ្រោះយោបល់ សហគមន៍បានទាំង អាយមានការពេលខ្លោត និងសុជាមួយនិងដែល ប្រយោជន៍នៅកម្ពុជានឹង។</li> <li>លំហ៊រពេកមានដីខ្សោត់</li> </ul>

		<p>វឌ្ឍន៍ដែនបទតាំ- បន្ទីក្នុងសុយអេដ- រៀតណាម។</p>	<p>ការធ្វើដែនការអភិវឌ្ឍន៍ ក្រុមគ្រប់គ្រងភូមិត្រួតពិ និត្យមើលលើដែនការ។</p> <p><b>វិមានការនយោបាយ</b></p>	<p>ខ្សោយរបស់រដ្ឋកិច្ច នានការរំងប្រសិទ្ធភាព ទាំងឡាយ។</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>អ្នកចោរឆ្លាតពាន បណ្តុញចេញមន្ត្រី ពុករលួយពាក់ពន្ល់ក្នុង ការកាប់ឈើខុសច្បាប់ ។ នាប់ពេកក្នុង ការវិនិច្ឆ័យថាលើកម្ម វិធីអនុវត្តន៍បរិស្ថាន។</li> </ul>
ខេត្តផ្ទាល់ខ្លួន រៀតណាម	<ul style="list-style-type: none"> <li>តាំបន់រងទិន្នន័យនៃការតាំង ខាងលើមានការបាត់បង់ (ក្រោមការបាត់បង់ជីវិតិមេ លុងពេលសង្គម)</li> <li>ការងាយរៀនគ្រោះរបស់ មនុស្សដោយសារទិន្នន័យ នន្ទ់។</li> <li>កសិកម្មចិត្តឯមជីវិតជាមួយ និងជីសផ្តើកជីវិការដែល ស្អាតស្អឹង។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>មានក្រុមក្រោប់អំពីប្រជាធិបតេយ្យ ច្បាក់មួលដ្ឋាន</li> <li>មាន១៣៥កម្មវិធី សំរាប់ផ្តល់ជីនយ ដល់សហគមន៍ ដែលក្រប់ផ្តុត។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>អាជ្ញាធរយុទ្ធលជ្ជីយដ្ឋី បែងចែកពីរដ្ឋាកិច្ច មជ្ឈឺម និង មានការ ប្រើប្រាស់ក្នុងការចំ ណាយមួលនិធិនិង ចិវការ។</li> <li>គណកម្មការគ្រប់គ្រងតាំ បន្ទីជិះរាលិកក្រោងរបស់ រដ្ឋាកិច្ចនានមជ្ឈឺមត្រួតព្រាត ថាលើលើដីក្នុងដែលអាចប្រ មួលដែលពាននោះគឺពានកំ នត់យ៉ាងចង្វែងគោល-</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>អាជ្ញាធរយុទ្ធដីមានការ ដ្ឋីយតបយ៉ាងខ្ពស់ ដល់គ្រឿវការដើរការ របស់សហគមន៍ អរគុណចំពោះទោះទៅកំ ទំនួសអ្នកដើរម៉ា។</li> <li>គណកម្មការគ្រប់គ្រង ទិន្នន័យទិន្នន័យមិន ទិន្នន័យទិន្នន័យមិន បើកទិន្នន័យសលការ ប្រើប្រាស់អ្នក ស្រួលដែលសកម្មភាព របស់ខ្ពស់បង្កើតអោយ</li> </ul>

			បំនងផ្តើកបរិស្ថាន។ ភាពមានកិតនៅឯមជ្រាវការ និយោបាយ	មានភាពមិនច្បាស់ លាស់ផ្តើកសិទ្ធិភាព់ កាប់សំរាប់សហគមន៍ ហើយបានភាត់ផ្ទាច់ដារ ធមានទូទៅដីនឹសនានា ផ្តើកដីវភាព។
ខេត្តរតន់កីរ កម្ពុជា	<ul style="list-style-type: none"> <li>មានធនធានព្រៃណើដី មានតំលៃ។</li> <li>មានការកើនឡើងទូរការ ប្រកួតប្រដែងឆ្នាក្តុងចំ ណោមសហគមន៍មូល ផ្ទាន់រដ្ឋាភិបាលនិងផ្តើក ឯកជននានា។</li> <li>មានអត្រាបំនុះធនធានកិ តិចខ្ពស់។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ ឯមជ្រាវការតាម រយៈកម្មវិធីម្នាស់ ជំនួយ(សិលា)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>សហគមន៍ដើសនឹសមេ ដឹកនាំយុំ និងគណកម្ម ការអភិវឌ្ឍន៍យុំត្រូវបែង ទូទៅនិភាគអភិវឌ្ឍន៍ទាំង ឡាយ(ផ្តល់អោយដោយ រដ្ឋាភិបាលជាតិពីមូលនិធិ ម្នាស់ជំនួយនានា។</li> <li>មន្ទីរថ្នាក់ខេត្តទាំងឡាយ ផ្តល់ការគាំទ្រផ្តើកច្បាប់ ធម៌គិតផ្តើមនិង ជុលប្រយោជន៍ទាំង ឡាយរបស់អ្នកស្រួល។</li> </ul> <p>ភាពមានកិតនៅឯមជ្រាវការ និយោបាយ</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ដំណើរការផែនការឯម ជ្រាវការបង្កើតអោយ មាននិភាគសំរាប់ សហគមន៍ដើម្បីពាត់ ប្រមាណទូទៅធនធាន ទាំងឡាយក្នុងមេរោង បាយសមារណកម្ម និងបែបផែននៃសកម្ម ភាពអភិវឌ្ឍ។</li> <li>ប្រជាជនមូលផ្ទាន់ខ្លះ ទូទៅសិទ្ធិភាពរាយធនធាន ពីជុលប្រយោជន៍ផ្តើក បាយក្នុងកម្មវិធីក្រោរ ហើយបានភាត់ផ្ទាច់ដារ ធមានទូទៅដីនឹសនានា ផ្តើកដីវភាព។</li> </ul>



				ទីភ្នាក់ងារចំនួនដូចសម្រាប់អ្នកប្រើប្រាស់សិទ្ធិភាពនៃការធ្វើអនុវត្តមន្ត្ររបស់រដ្ឋាភិបាល។
សង្គាត់ពារ៉ានេខេត្តយុទ្ធបានប្រឆេះសមិទ្ធន	<ul style="list-style-type: none"> <li>ទីជីវិលទិន្នន័យវិចិនិលសីត្រា។</li> <li>កសិកម្មផ្នែកពាណិជ្ជកម្មដែលមេដែលកៅកែកើនឡើង។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>គោលនយោបាយប្រជាពិបាលយុទ្ធបានប្រឆេះសមិទ្ធន។</li> <li>វិមានការសារពើពន្ល។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ប្រជាជនសហគម្រោះសិសិសមត្រួតមិទាំងឆ្នាយពីបញ្ជីគណបក្ស ក្នុងទាំងឆ្នាយមានការកើនឡើងទូររាយក្នុងទានាក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានជម្លៀជាតិការកំណត់ដែលមានភាពស្រីចស្រីល។</li> <li>រដ្ឋាភិបាលនៅលំដាប់ថ្នាក់និមួយាទទួលខុសត្រូវក្នុងការបង្កើនប្រាក់ចំណុលរបស់ខ្លួន។</li> </ul> <p>វិមានការនយោបាយ</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ឧប់ការសំរបសំនួលក្នុងចំណោមក្នុងទីប្រជុំជននានានិងការទទេខ្សោយនៃស្ថាប័នការបរិស្ថាននៅក្នុងតំបន់ទីជីវិលរោងទិន្នន័យវិចិនិលកៅកែកើនឡើង។</li> <li>ការដំរើញទិន្នន័យវិចិនិលដើម្បីទូទាត់ធនធានជម្លៀជាតិជាមួយប្រាក់ចំណុល។</li> </ul>
ខេត្តលួងប្រាកាសង្គរ	<ul style="list-style-type: none"> <li>ប្រាក់ចិនល</li> <li>អប្រាក់ចំនួនជាតិភាគតិចខ្ពស់។</li> <li>ភាពចំនួនផ្នែកខាងជីវិកាតមានគិចត្រួច។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ដែនការប្រើប្រាស់សិទ្ធិភាពចំនួនដូចការប្រាក់ចិនលដែលផ្តល់នូវភាពចិត្តឯកសារពិភាក្សាបានប្រឆេះសមិទ្ធន។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ក្នុងទាំងឆ្នាយមានការកើនឡើងទូរទួនទានឱក្សការធ្វើដែនការប្រើប្រាស់សិទ្ធិភាពចំនួនដូចការបង្កើនប្រាក់ចំណុលរបស់ខ្លួន។</li> <li>គណកម្មការបែងចែកដីជីថុនូមួយមានអ្នកតំណាងក្នុងទីប្រជុំជននានានិងការទទេខ្សោយនៃស្ថាប័នការបរិស្ថាននៅក្នុងតំបន់ប្រាក់ចំណុល។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ដំណឹកការប្រើក្សានៅមូលដ្ឋានទាំងអេយមានសកម្មភាពរូមទៅលើការបង្កើនប្រាក់ចំណុលការកំណត់ប្រាក់ចំណុល ដំណោះ</li> </ul>

		(កម្មវិធីត្រាយឱ្យ សុយន្លែង-ឡាតាំង)	<p>ផែលពានជាប់ឆ្នោត និង បណ្តាលូត្ថាក់ងារទាំង ឡាយ) ជាអ្នកគួរសប្តាហាត់ ត្រូវដែនក្នុងមិនធម្មង់ដើម្បី។</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>ការសហការត្រប់ត្រង់នៅ ក្នុងក្រុងក្រុងការអភិវឌ្ឍន៍</li> <li>មន្ទីរខ្ពស់មានការកើន ឡើងទូវត្រូវនាទីនៅក្នុងដែន ការអភិវឌ្ឍន៍តំបន់។</li> </ul> <p>វិមានការងារតាមជាមួយនឹង ការកើនឡើងទូវយន្តការ ប្រើក្រា</p>	<p>ស្រាយដំលោះនានា ការត្រប់ត្រង់ត្រូវនេះ ត្រូវ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>គោលការណ៍រដ្ឋាភិបាល បាលមជ្ឈើមដើរតួនាទី រាជរដ្ឋាភិបាលសេវា សុវត្ថិភាពសេវា។</li> <li>បណ្តាលូត្ថាក់ងារនា នាទីអ្នកបច្ចេកទេស និងការគាំទ្រដើម្បីអនុ វត្ថុនឹងការកើនឡើងទូវ ប្រើក្រា។</li> </ul>
ខេត្តយោះមេ (តំបន់ទីជីកលរោះ ទិកក្រោងមេដែម) ខេត្ត	<ul style="list-style-type: none"> <li>ពាណិជ្ជកម្មផ្តើកកសិកម្ម</li> <li>អគ្គារចំនួនជាតិភាគតិច ខ្ពស់។</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ការកើនឡើងទូវការ ការទទួលខុស ត្រូវទេរីលើអង្គ ការងារតាមតំបន់ នានា(អាជ្ញាធរ អនុស្សុក)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>ក្នុងទាំងឡាយមានការ កើនឡើងទូវសំលេងក្នុង ការធ្វើសេចក្តីសំនងចិត្ត អភិវឌ្ឍន៍តាមរយៈការ ពេះឆ្នោតគណកម្មការ តំបន់។</li> <li>អង្គការតំបន់ទទួលការអំ កាប់រាល់ការទទួលខុស ត្រូវទាំងឡាយសំរាប់កិច្ច</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>បរិស្ថានគឺជាការពុំចាំ បាច់នៅក្នុងការចំ ណាត់ឆ្នោតកំអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងការពេះឆ្នោត និងដំណើរការពិគ្រោះ យោបល់នានា។</li> <li>ខ្ពស់ការបែងចែករោង ពានច្បាស់លាស់ទូវ ពលកម្មរវាងរដ្ឋាភិបាល</li> </ul>

		<p>អភិវឌ្ឍន៍នានាលេក្តុង<sup>1</sup> យុត្តិធម៌របស់ខ្លួន សម្រួល់ការផ្តល់សេវាបំបើ ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្ម ជាតិ)។ <b>វិមានការនៅក្នុង</b></p>	<p>បាលក្តុងស្ថិកទិន្នន័យ បណ្តាញឯកតាកំងារនា នាថ្ងៃសែលបង្កើតអោយ មានការរាយការណ៍ ការតាមតីនិងនានាលេ ក្តុងការគ្រប់គ្រងធន ធានធម្មជាតិ។</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>អង្គការសហគមន៍នា នានិនិងបណ្តាញការងារ ដែលមានស្រាប់ពង្រីក ដំណឹកការវិមានការ។</li> </ul>
--	--	--	--

## ក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយ

ກາງຊະອາດກາແຜງກາສ່ເບາສ່ຕ້າເຕີ້ຕູຮ່ານຫຼວກຕູ້ທີ່ໄມ້ເຄີ່ມ່ວ່າເປັນຫາ?

នៅក្នុងខេត្តរតន់គីរូប្រធែសកម្មជាការធ្វើវិធីផ្សេកអាជពិភាក្សាតានយ៉ាងប្រព័ន្ធដាចំណែកការមួលដ្ឋានបុរីក្រោមឡើងឡើលើដែលជាដោតជំយនៅក្នុងបញ្ហាគោលនយោបាយនិងច្បាប់របស់រដ្ឋបាលមជ្ជីម។ ច្បាប់ជាតិទាំងឡាយត្រូវត្រូវកិច្ចការពារធនធានជម្រជាតិតីមានភាពទៅខ្សោយនិងការអនុវត្តន៍ដូចជានូវការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍របស់ប្រជាធិបតេយ្យមួលដ្ឋានបុរីក្រោម។ នៅពេលដែលមានសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍របស់ប្រជាធិបតេយ្យមួលដ្ឋានបុរីក្រោមក្នុង

វិធីសិលានោះវាទានលេចឡើងទូរដឹកលោកជាមួយក្រុមហ៊ុនកាប់ឈើបុត្រំរោងអភិ-  
វឌ្ឍន៍ទនានរបស់អ្នកមានកត្តិកាលដែលមកពីខាងក្រោមនៅក្នុងការទូរដឹកនៃការងារទាំងអស់  
ភាពច្បាស់លាស់ដើរច្បាប់សំរាប់ដោះស្រាយដឹកជញ្ជូនការងារទាំងអស់។ បញ្ហា  
នេះបាន នាំអាយមានដំណោះស្រាយផ្តាត់ជាតិសេសជាមួយនិងការមិនខ្សោចប៉ូន្មាន  
សំរាប់ ប្រជាធិថនិនិងបញ្ហាបីរភាពរបស់ពួកគេបុន្ណោះ បានយកឱ្យសាមញ្ញចាត់ជាការ  
ខ្លះទាត់ទូរសកម្មភាពរបស់រដ្ឋបាសិក ឬ

ភាព្យារអំណាចគ្រប់គ្រាន់នៅថ្ងៃកំមុលដី

អោយមានពេលវេលា ត្រូវបានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី អោយដឹងថា សាលណ្ឌ និងវិញ្ញាបន្ទុទិន្នន័យ (ខ្លួន) មុនពេលត្រូវប្រមូលផល។ ជាលទ្ធផល កីរិយាយដឹងថា សាលណ្ឌ និងវិញ្ញាបន្ទុទិន្នន័យ ត្រូវបានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បី បន្ថែមពិសោធន៍យោង នៅពេល ស្វែងរក ការងារ និង ការងារ នៃពីរភ្នែក នៅក្នុងសាលណ្ឌ និងវិញ្ញាបន្ទុទិន្នន័យ។ បន្ថែមទាំងនេះ ត្រូវបានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បី បន្ថែមពិសោធន៍យោង នៅពេល ស្វែងរក ការងារ និង ការងារ នៃពីរភ្នែក នៅក្នុងសាលណ្ឌ និងវិញ្ញាបន្ទុទិន្នន័យ។



ភាពខេះភាពគ្រប់គ្រងទៅលើផនធានដែលអាចចាយកិចិលពាណរបស់អ្នកប្រើក្រាស

របស់អ្នកស្រួលទិន្នន័យអ្នកដីកនាំរបស់ពួកគេ។ ផែនការអស់ទាំងនេះវាមិនអាចភ្លាយជាការពិតទេ បុះត្រាតែមានការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងកិច្ចមួយសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីក្រោមការប្រគល់អំណោមពីរដ្ឋាក់បានចូលរួមក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើង។

## ភាពជាតិណាងនិងការចូលរម

ផែលប្រយោជន៍ទានារបស់ប្រជាជនមួលដ្ឋានតីទានបង្កាញពាមរយៈដំណើរការធ្វើវិវិឌ្ឍការគឺពាមរយៈយន្តការពីរដីសំខាន់៖ ការពេះដ្ឋាននិងការពិភ្លោះ-យោបល់នានានៅថ្វាក់មួលដ្ឋាន។ ពាមទ្រីស្តី យន្តការទាំងពីរនេះគឺអាចជីវូការទម្រូលខុសត្រូវនៅក្នុងការធ្វើអកិលាកិច្ចបិសាទ។ តែបើពាមការអនុវត្តន៍វិញប្រសិទ្ធភាពរបស់ពួកគេក្នុងការធ្វើអាយអាជ្ញាជរទាំងនេះនឹងយកបច្ចំពោះការព្យួយបានមួរបស់សមាជិកខ្លួននោះគឺវាស្ថិតនៅលើការអនុវត្តន៍របស់ពួកគេទាំងស្រុង។

## ការពិចេះដោះ

បច្ចុប្បន្នជាមួយនឹងការពោះឆ្លាតទៅមូលដ្ឋានទាំងឡាយតីមានការខុស  
ថ្មីក្នុងក្រណីមួយទៅក្រណីមួយផែលកំពុងឆ្លុះបញ្ចាំងអោយយើង្ហាតីភាពខុស  
គ្មានដែលក្នុងប្រព័ន្ធនយោបាយក្នុងចំណោមបណ្តាប្រចេសនៃអាសីអាគ្វិយ៍។  
ភាពខុសគ្មានទាំងនេះគឺចាត់លំដាប់ឆ្លាក់ពីប្រជាធិបតេយ្យពហុបរុបរឿនទៅប្រចេសចែងទៅ  
ដល់ប្រចេសផែលមានគណបរិក្ខាលើចំណោម ឆ្លាតីនិងចិន។ ការខុស  
ថ្មីក្នុងប្រព័ន្ធនយោបាយទាំងនេះបានការអនុវត្តន៍យាច់ជ្រាលដោយដើម្បី  
ប្រសិទ្ធភាពនៃការពោះឆ្លាតទាំងឡាយផែលជាយន្តការនៃការទទួលខុសត្រូវ។

ទីពីរ យើងបានពិនិត្យមិនមែនទៅលើប្រសិទ្ធភាពនៃការធោះឆ្នោតទាំងឡាយក្នុងការបង្កើនកិច្ចការពារបរិស្ថានដោយរដ្ឋាភិបាលមួលដ្ឋាន ហើយយើងបានរកដើរនូវលទ្ធផលលាយឡើងត្រូវបានស្រួលដោយខ្សោយ នៅក្នុងស្រួលដែលមិនមែនខ្សោយឡើងឡើង ភាគខាងជើងរបស់ថ្មី អ្នកធោះឆ្នោតទាំងឡាយមាននិត្តាការចេងក្នុងការបង្កើនការពារបរិស្ថាន១៩៩៧ នៅក្នុងខេត្តណាណនៃសេដ្ឋកិច្ចនិងដីរការសំរាប់នៅជាតិជាមួយកិច្ចការពារបរិស្ថាន១៩៩៨។ នៅក្នុងខេត្តណាណនៃសេដ្ឋកិច្ចនិងដីរការសំរាប់នៅជាតិជាមួយកិច្ចការពារបរិស្ថាន១៩៩៩។ នៅក្នុងខេត្តណាណនៃសេដ្ឋកិច្ចនិងដីរការសំរាប់នៅជាតិជាមួយកិច្ចការពារបរិស្ថាន១៩៩៩០។

ត្រូវគេចំណាត់ថ្នាក់យ៉ាងខ្ពស់។ បណ្តាល្យត្រប់ត្រង់ព្រោះយើរិទ្ធិ នានបង្កើតកម្មវិធីការយល់ដឹងអំពីបញ្ហាប្រាស់ព្រោះយើនីត្ថុងបរិបទនៃការធ្វើឲ្យឡើនការពេះឆ្នោត។

គោលដំបារមួយនេះជីថាគាររាយអ្នកភ្លើមិនអាចធ្វើដំឡាសាយទៅលើប្រែចលប់ឧទ្ធនជាតិមួយ ពានបង្កើតឡើងនូវបេក្ខជននានាដែលមាននិត្យាការងារ ទៅឡើក “ពណិតបេក្ខដៃ”<sup>១២</sup>។ ទិន្នន័យដែលបង្កើតឡើងដើម្បីការបង្កើតតួនាទីនេះ ការពោះឆ្នោតមួលផ្ទានជាតិសេសនៅក្នុងបញ្ហាការទទួលខុសត្រូវដើរក្នុងបរិស្ថាននេះ មានការកិត្តិថតចិត្តចនោះឡើយហើយវាបាប្រជាន់បទមួយដែលត្រូវសិក្សាបន្ថែម ឡើត។ ទោះបីជាយ៉ាងណាការដែលប្រចែសថែមានបទជីសោដនិតិថតចិត្តចនោះ ក៏ដោយក៏វាតានលើកឡើងនូវបញ្ហាផីមានសារ៖ សំខាន់នេះដឹងដោយ ផ្តុចជាជិសដោយការប្រើប្រាស់ការិព្យិមជិតអាមព្រៃន្យមត្តុបុណ្ណោតពីត្តានៅក្នុងកិត្តិសហគមន៍។ វាមិនមានភាពថា ពានចំពានចំនួនការមួលផ្ទានសំរាប់កិច្ចការពារបរិស្ថាននោះទេបើក្នុងការទាមទារទាំងឡាយកិត្តិសិក្សានេះលើអ្នកពោះឆ្នោតដែលយល់ដឹងអំពីដែលប្រយោជន៍របស់វា។ ជាលទ្ធផលការបង្កើតដោយប្រុងប្រយ័ត្ននូវបម្លាសំឡាសាយដែល ថា ពានចំពានត្រូវដឹងដោយសេសនៅក្នុងការប្រើប្រាស់ការទទួលខុសត្រូវដែល ស្ថិជាបរិស្ថានជាតិនិងកំបង់ជាមួយនិងកំវិរការនានាដើរកដីរាងបស់បណ្តាត់ សមាជិកមួលផ្ទាន។

## សំណើរការពិគ្រោះយោបល់

ករណីសិក្សាតាំងធ្វាយ បានរកដើម្បី ព្យាយារតាំង និងការពិគ្រោះយោបល់នានា បានបង្កើតអោយមានបន្ទីសាននៃការធ្វើសេចក្តីសំបែកចិត្តថ្មី កំមុលផានមួយដែលផ្តល់

នូវការបន្ថែមការអនុវត្តន៍ការគ្រប់គ្រងធនធានដូចជាការពេទ្យភាព។  
ការបង្កើតឡើវរោងការនានាតានលើកទីកចិត្តប្រជាជនមួលដ្ឋានអាយុទូលយកនូវ  
ដើមទូទៅដឹងដែលដូចជាការពេទ្យភាពនៅក្នុងតំបន់របស់ពួកគេហើយនិងការពិចារណាគារពេទ្យ  
ព័ត៌មានដូចជាបញ្ជីកដើរភាពនៅជាមួយត្រូវតែមួយ។ នេះគឺជាករណីថាគើតវា  
ជាដំណើរការពិគ្រោះយោបល់ដែលផ្តល់ជាមួយនិងវិមានជាបន្ទាយបុរិមាណ  
ការរដ្ឋបាល។

ឧចាបរណ៍ ការអកពិសោធន៍ការធ្វើដែនការវិមានជាបន្ទាយបុរិមាណនៅ  
ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាតីតាំងត្រូវសរសៃដែនការដោយឡើកម្មយដើរដោតលើបញ្ហា  
ការគ្រប់គ្រងធនធានដូចជាការពេទ្យភាពនៅតំបន់ខ្ពស់របស់នៅទេ។ បើនេះវាតានកើតមានឡើង  
ជាមតិភាពខ្ពស់ក្នុងអំលុងពេលនៃការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយប្រជាជនមួលដ្ឋាន។  
ការពិគ្រោះយោបល់ទាំងឡាយនានាដូយប្រមួលអាជ្ញាធរិនិងសហគមន៍មួលដ្ឋាន  
អាយុធ្វើសកម្មភាពឱ្យមត្តាសំរាប់កិច្ចការពារបរិសាន់។ ពីរបារោងតែការមានទាររបស់  
សហគមន៍ គណកម្មការអភិវឌ្ឍន៍យុទ្ធសាស្ត្រនានាតានសំរបសំរួលនូវការសាកល្បងធ្វើ  
ដែនការប្រើប្រាស់ដីជីថាយមានការចូលរួម ដែលជាធិច្ឆេទកាលធ្វើជាមួយនិងកិច្ច  
តាំងបច្ចេកទេសមកពីខាងក្រោម នៅក្នុងស្រុកម្មយ អាជ្ញាធរិនិងយុទ្ធសាស្ត្រនានាដូយ  
សហគមន៍ក្នុងការបង្កើតតាំងក្រោមប្រព័ន្ធសហគមន៍សាកល្បងមួយ។

នៅក្នុងប្រទេសឡាតាំងឡាយនានាប្រមួលជីត្តាសំរួលនូវការបង្កើតជាមួយនិងកិច្ច  
ទាំងអស់និងមន្ត្រីភ្នាក់ប្រមាណៗស្រុកទាំងឡាយនៅក្នុងដំណើរការធ្វើបំនែងចែកដីជី។  
ក្រុមមន្ត្រីបំបែកចែកដីនានាពិការយ៉ាងដិតស្ថិតជាមួយនិង“ក្រុមដែកជីវិភាពរស់នៅ”  
នៅក្នុងក្រុមដែលរួមមានប្រជាជនដែលធ្វើចំការពន្លេចោរ ធ្វើផ្លូវ អ្នកចិត្តធម៌  
សត្វាតាហន់៖ អ្នកប្រមួលអនុផលប្រព័ន្ធដែលជីនិងអ្នកធ្វើសកម្មភាព ធ្វើឯង។ ឡើតែ  
ក្រុមដែកជីវិភាពនានាដូល់អាយុក្រុមដែកជីវិភាព ធ្វើឯង។  
ដែនការប្រើប្រាស់ដីនានា ប្រវត្តិប្រព័ន្ធអេកូឡូសីនិងសុវត្ថិភាពសេវានៃក្នុងនីយ  
នៃការអភិវឌ្ឍន៍ប្រភាពនៃការរាយការណ៍បញ្ហាលត្តាមួយក្នុងដីនិងនានាដូកខាងជីរភាព។  
នៅក្នុងការធ្វើយ៉ាងដូចំនេះ អ្នកស្រុកនានាបង្កើនការយល់ដឹងជ្រាលបំរបស់ពួកគេលើ  
ការធ្វើអតិភាពសមារណកម្មកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ជាមួយនិងកិច្ចការអភិវឌ្ឍន៍។

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទាំងឡាយតែងតែខ្លះខាតទួរដើរពាណិជ្ជកម្មដែលទាមទារអោយ  
មានដើម្បីសំរបស្ថុរីលកិច្ចិតិគ្រោះយោបល់សហគមន៍។ ការខ្លះខាតទួរដើរត្រូវបណ្តុះ  
បណ្តាលបុគ្គលិកទីភ្នាក់ងារនៅក្នុងវិធីនៃការចូលរួមត្រូវបានរកយើងឱ្យជាដាបញ្ហាផី  
ជាកំណាក់មួយនៅទូទៅទាំងករណីសិក្សាទាំងអស់។ ការអន់ខ្សោយខាងសមត្ថភាពនេះ  
គឺជាបញ្ហាផីសេសមួយនៅក្នុងទីកន្លែងសិក្សាដែលវាមិនមែនជាការធ្វើតែនៅកម្ពុជា-  
ឯធន របស់ម្នាស់មូលនិធិបូឌីដែលវាតាក់ពីនឹងជាមួយការធ្វើវិវាមិត្តការអ្នកបាលបុគ្គារមែបប  
ដែនសហគ្រប់គ្រងនោះទេ។ នៅក្នុងខេត្តជាមួយកំនើងថ្វី អាន នៃប្រទេសវិរិ-  
ណាមមត្តិជាកសាស្ត្រនិងមត្តិរភ្នាប្រមាត្រំបានលាតសន្តិងទួរកាត់ថ្មីកិច្ចិតហុតុណា  
របស់ពួកគេ។ ការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយសហគមន៍ត្រូវបរាជ័យព្រះបុគ្គលិក  
ភ្នាក់នៅពេលរៀលបុជនជាតិលីខ្លួនដើម្បីពិចារណាកើតិវិធីដែលគូរប្រកាស់យក។

ការបង្កើរពីមានដំឡើងរវាងអាជ្ញាធរមួលដ្ឋាននិងសហគមន៍ទាំងបន្ទីតអោយមានទូវការលំបាតកម្មយក្សុងការធ្វើចិត្តដើម្បីអោយមានកិច្ចពិគ្រោះយោបល់ដែលណូ។ ជាការពិត ទិន្នន័យការណ៍ចំណោមទិន្នន័យមានសារ៖ សំខាន់ទាំងនេះរបស់រដ្ឋបាលដែលត្រូវការធ្វើវិមានការនោះគឺថាការបង្កើរពីមានពីលើចុះហ្មាមដើម្បីបញ្ជីនិងដល់អ្នកធ្វើត្រូវនាទីនានាដែលសិទ្ធិនិងការទទួលខុសត្រូវនិងការគ្រឿវរោននានាដើម្បីអោយមានការចូលរួមយ៉ាងមានអត្ថិនិយជាទីបំផុត។ នៅក្នុងសង្គមតារ់ នាន ប្រធែសចិនគណកម្មការភូមិទាំងឡាយមានការឃុំដំឡើងរវាងអាជ្ញាធរមួលដ្ឋាននិងសហគមន៍ដែលទទួលរងជំនួយដែលប៉ែះ - ពាល់ទាំងនេះ។ អ្នកភូមិបានពេញចិត្តចំណោះការធ្វើត្រូវនាទីរបស់គណកម្មការភូមិនៅពេលដែលក្នុងគេបានបិទប្រកាសដំណឹងអំពីសេចក្តីសំរាប់នានាក្នុងបញ្ហាថវិការនិងការអភិវឌ្ឍន៍ជាសាធារណៈ។ នោះជាយ៉ាងណាក់ដោយការអនុវត្តន៍ដែលគឺមិន

ផែនជារក្រិត្យក្រុមមួយទេ<sup>១</sup> ដូចត្រូវនេះដោរឡើខេត្តដូចជានហ្ម ប្រទេសក្រៀតណាមមន្ទីរដ្ឋាកិតាលម្អិលដ្ឋានមានការខ្ចោះខាតការទាំងនៅក្នុងថ្ងៃខ្លួនទៅអ្នកស្រួលអំពីគោល-នយោបាយជាមួយនឹងការទទួលខុសត្រូវទាំងឡាយរបស់ខ្លួន។ ពតិមានគោលនយោបាយនានាដានទៅដល់សហគមន៍តាមរយៈសារពតិមាននឹងទស្សនារដ្ឋីដែលនៅទីនោះការធម្មតាយពតិមានទាំងឡាយត្រូវបានកំណត់ស្ថែរដោយសារតែភាពអនុក្រោនបែលដ្ឋានមួយលដ្ឋាន។

ប្រអប់ទីនេះ ត្រូវធានាបស្ថីឡើងដែលការរិម្ភការ

ការលំបាកដែលនៅតីកម្មានគឺការធាក់បញ្ហាលដំណើរការមួលដ្ឋានទៅក្នុង  
ទីតាំងនៃករណីសិក្សានោះគឺការចូលរួមដីពិចធ្លឹមរបស់ស្ត្រី។ ហេតុផលដែលស្រី  
ចូលរួមដីពិចធ្លឹមស្ថិតិថ្មីនេះគឺកំពុងមានឡើងដូចជាក្នុងនៅត្រប់ទីកន្លែងនៃករណី  
សិក្សា៖ ស្ត្រីជាតិសែសស្ត្រីជនជាតិភាគពិចំពីមានការអប់រំជាមួយការពិចធ្លឹមជាង  
បុរស ដូចដូចវាទាបំផ្តាញការដើរបស់ពួកគេ។ ពួកយើង ពួកគេហេតុកំដូច  
ជាមានការនិយាយភាសាដាតិពិចធ្លឹមក្នុងការមាយទារអោយជួរភ្នាប់ជាមួយការិយា  
ជិបតែយករបស់រដ្ឋាភិបាល ហើយពួកគេហេតុកំដូចជាមានការចេះដីដីពិចធ្លឹម។  
សញ្ញាណប្រព័ណិករបស់ស្ត្រីគឺជាកសិករនិងជាអ្នកចំណែកសារ(មិនមែនជាអ្នកដឹក  
នាំ)នោះ បានរួមចំនោះកសលការខ្លាស់អៀនបុការមិនពេញចិត្តរបស់ស្ត្រីទាំងឡាយ ដូច  
នេះអ្នកដឹកនាំជាបុរសត្រូវសំនួលរបាយស្ត្រីបង្កើតជាក្រុម។ នៅក្នុងចំណោមពួក  
គេ។ ទូនាទីដែរទាំងត្រូវសាររបស់ពួកគេអាចធ្វើអោយពួកគេត្រូវពេលដែលដើម្បីចូល  
រួមកិច្ចប្រជុំនានានៅក្នុងក្នុងមិននោះទេ។

ការទាត់បោលនូវសំណែងរបស់ស្ថិតិថាម្ចាយពីការធ្វើសេចក្តីសំដែចិត្តនិងការអនុវត្តន៍គោលនយោបាយជានួរការចេញពីដំណើរការពីគ្រោះយោបល់គឺជាការសកហ្មតុយកចេញដឹងដោរនូវទេស្សទេស្សនេះនិងបទពិសោធន៍ជីសំបុរៈបែបស្តីពីការគ្រប់គ្រងផនជានុជាតិ។ ស្ថិតិថាម្ចាយបានសំដែងត្បូនាទិយាងដំឡូលាយទៅក្នុងវិស់យកសិកម្ម ការប្រមូលផលវ្រប់បែង ការដែងទិន្នន័យការប្រើប្រាស់ទៅក្នុងផ្លែៗសំបែង។ វាមានការវិនិច្ឆ័យការចូលរួមរបស់ស្ថិតិទៅក្នុងដំណើរការពីគ្រោះយោបល់អាមិបង្កើនភាពសម្របនិងប្រសិទ្ធភាពនៃសេចក្តីសំដែចិត្តនានាតាក់ពីនេះទៅនិងផនជានុជាតិ។

ក្នុងចំណោមករណីសិក្សាបស់យើង ការចូលរួមដែលអត្ថន័យបស់ស្តីពី ធនធានកែវិនឡើងនៅពេលណាមួយដែលដំណើរការរិមផ្សាយការបានរួមបញ្ចូលគ្មានទៅការភ្លើសប្បុរាណដែលជាកំលាត់ជាមួយនឹងការបរិយាយនៃគោលបំនងនេះតែបុំណូនាំ។ ការបំរុងទុកន្ទូវចំនួនកោអីក្រុមប្រឹក្សាកិច្ចបានដែលជាកំលាត់ពេកសំរាប់ស្តីពីនោះគឺតុល្យត្រប់ត្រាន់ទេសំរាប់ការរួមចំនួនកោដែលចេះតែកែវិនឡើងរបស់ពួកគេ ដូចក្នុងករណីនៅក្នុមិភាគខាងជើងនិងភាគកណ្តាលនៃប្រទេសរៀតណាមធនធានបញ្ចាក់ស្រាប់។

វាតាការមហ៌បងដែរដែលមានការត្រូវរោះយោយមានលំដាប់ថ្វាក់មួយនៃការធ្វើអនុវត្តមនឹត នានាដើម្បីបង្កើតរោះយោយមានការជ្រាស់ប្បូរ តួយកើងផ្លូចជានៅត្បូងខេត្តរតន់គីឡូន់ប្រទេសកម្ពុជា។ នៅទីនោះកម្ពុជិតិសិលាតានតាំងត្រូវបានក្រោម្រោចក្នុងការសម្រេចនានាដើម្បីលើក ទិកចិត្តរោះយោយមានការធ្វើជាកំរបស់ស្រី--ផ្លូចជាការអប់រំក្រោប្រព័ន្ធ--និងការបង្កើត ចំណួនកោដ្ឋាននៃគណកម្មការនានាសំរាប់ស្រី។

## ការកាត់សេចក្តីនិងការត្រួតពិនិត្យ

តាំបន់ខ្លួនរាជក្រឹត់ដែលមានការកើតឡើងទូវការប្រភពប្រជែងនិងដំឡោះទៅលើសិទ្ធិនៃការប្រើប្រាស់និងការត្រួតព្រាសនជាន់ធានធម្មជាតិ។ ក្រណីសិក្សាថាពួសបញ្ញាកំអំពីប្រភេទនៃដំឡោះលើធនធានដែលមានទូវការរៀបចំនិងដំណោះស្រាយ។ ដំឡោះនានាដែលកើតឡើងរវាងសហគមន៍ ត្បូយ៉ាងនៅពេលដែលត្រូវបានបញ្ជីដែលគេពួសបញ្ញាតំពីមុនមកបុន្ណោះពេលដែលមានការផ្តាស់ប្តូររបបទីកដែលប៉ះពាល់ការទំនាក់ទំនងអ្នកនៅខាងលើបូឌាខ្សែកម្រាមនៃខ្សែទីក។ ប្រជាជននិងទីភ្នាក់នាយរដ្ឋាភិបាលទាំងឡាយអាចមានដំឡោះទៅលើស្ថានភាពអភិរក្សានៃតាំបន់ការពារនានា បូប្រជាជនមូលដ្ឋានទាំងឡាយអាចព្រហិនជាមួយនិងក្រុមហ៊ុនឯកជនទាំងឡាយដោយសារតែការផ្តល់អោយនិងការធ្វើអាជីវកម្មនៃព្រៃលើសម្រាមនានា។ ដំឡោះអស់ទាំងនេះជាពិភ័យត្បាប់តែងតែបាក់ព័ន្ធដាមួយស្ថាប័ននៅមួលដ្ឋាន។ ដំណោះស្រាយការពិនិត្យការទាំងឡាយអាចជួយបង្កើនត្បូនាទីស្ថាប័នមួលដ្ឋាននៅក្នុងការសំរួលដំឡោះនានាដែលបាក់ព័ន្ធដាមួយនិងធនធានធម្មជាតិដោយមានលទ្ធផលលាយទាំងត្រូវ។

ករណីសិក្សានេះក្នុងបណ្តាប្រទេសទាំងឡាយនោះ បានរកដើរប្រព័ន្ធទាំងឡាយសំរាប់ការពិភាក្សាច្បាប់តីមានការខ្លះចន្លោះយ៉ាងដំបូរាណុព្រឹរបានគេប្រើប្រាស់ដោយអ្នកស្រួលនៅតំបន់ជនបទនោះទេ។ វាមានភាពឱ្យមត្តាមួយសំរាប់អំណាចប្រពិបត្តិធមិនអំណាចទុលាការក្នុងការធ្វើរាយមនុស្សដែលបុគ្គល់កម្មការមួយនៃការលក្ខណៈដែលនៅក្នុងការនេះ។ ជាមុនហរណី អ្នកដឹកនាំក្នុង

ដែលជាអ្នកសំរួលជាប្រធែណីនៃលេខាមុននៅមូលដ្ឋាននៅប្រទេសទូទៅ អំណាចប្រព័ន្ធឌីជាងមុននៅពីភ្នាក់ការធ្វើវិវាទធនការនេះ។ ការរៀបចំរបៀប នេះបញ្ជូលទុកដាយអ្នកស្រួលគ្រប់ម៉ោងបាយដែលត្រូវបានប្រសិទ្ធភាពនៅពេលដែល ពួកគេចង់ធ្វើការតាមអំពីការធ្វើត្រូវនៅថ្ងៃអ្នកដឹកនាំត្រូម។ ករណីនេះ បានកែតមាន ឡើងនៅក្នុងការសិក្សាត្រូវខេត្តក្នុងថ្ងៃប្រចាំសប្តាហាម។ នៅក្នុងសាន់ភាពផ្សេង មួយទៀតនៅពេលដែលប្រជាធិន្ទន៍មូលដ្ឋានមានដំលោះជាមួយអ្នកមកពីខាងក្រោម ដូចជាប្រកុមហុនឯកជនដែលរដ្ឋបាលអាចមានលទ្ធការការពារដែលប្រយោជន៍ របស់សហគមន៍នោះ ពេលនោះពួកគេមានការពេញចិត្តជាមួយនិងលទ្ធផលដែល ទទួលបានមកនោះ។ ករណីដូចគ្នានេះ បានកែតមាននៅក្នុងខេត្តរតន់គីរដែល អាជ្ញាធរស្រួលបានទទួលយកដោតដំយន្តវប្បាសការខ្ពស់ចាត់ពីក្រុមហុនផ្សេង - ប្រចាំដែលបានបំផ្តាញប្រព័ន្ធសម្រាតិរបស់អ្នកស្រួល។

គួរដាយកត់សំគាល់ដឹងដែរថាករណីសិក្សាក្នុងបានរកដើរបាន បុគ្គលូសហគមន៍នានាដែលប្រើក្នុលាការនិងករណីដើរដើរដោយដំលោះ នានាតាក់ព័ទ្ឡើងដឹងដែលបានធ្វើជាតិ។ សារប្រព័ន្ធឌីជ្លាក់ខ្លះជាងនេះទាំង ឡាយកិច្ចាមេរាយបាយនៃដែលបានធ្វើជាតិមួយគឺ សារប្រព័ន្ធឌីជ្លាក់ខ្លះជាងនេះទាំង ប្រចេសដែលបានសិក្សាកំណើនអស់មានក្នុលាការក៏ដោយក្នុង បុណ្ណោះជាតិប្រចេសដែលមានអាជ្ញាធរភាពជាតិណាងបានស្របច្បាប់របស់ប្រជាធិន្ទន៍នៅដើមបច្ចេកដែលជាអ្នក ឧះខាតចិវាការដើម្បីជានាទ្វូវភាពជាតិណាងបានស្របច្បាប់របស់ពួកគេ។ ដូចជាករណី នៅក្នុងប្រចេសចិនដែលមានអ្នកច្បាប់គឺនាងដោយប្រយោជន៍សារណ៍មានតែបី បួននាក់បុណ្ណាត់ (Brettell, 2001)។ នៅទីកន្លែងដើរដើរដោយក្នុងស្រួលបានបង្ហាក់ ស្ថារតិភាគប្រចេសប្រព័ន្ធផ្លូវការ ព្រោះដោយសារតែមានអំពើពុករល្អយ យករីករាលដាច់នៅទីនោះ។

ដើម្បីដឹងពីបានទ្វូវកើតឱ្យខាតការតាំងរបស់ករណីដើម្បីនេះដំលោះបរិសាននានា នោះ-- និងដែលវិភាគការតាំងឡាយរបស់វា-- យកដោយបានសកម្មភាពដូរមុខ ពីរដែលត្រូវដាយធ្វើ។ ទីមួយ ត្រូវមានកិច្ចប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃដើរដើរដោយប្រចេសដើម្បីតាមដឹងដើម្បីតាម វឌីន់ចេញទ្វូវអំពើពុករល្អយនៅក្នុងប្រព័ន្ធប្រចេសដែលបានសិក្សា នោះនិងផ្តល់ដែលប្រយោជន៍អាយសហគមន៍ដែលបច្ចេកដែលកំពុងសេងរកទ្វូវការការ

ពារសិទ្ធិបាក់ព័ន្ធឌីជីថលធានផែមុជាតិ។ ទីពីរ ការយល់ដឹងរបស់ប្រជាជនអំពីប្រព័ន្ធច្បាប់និងការផែលអាមច្ចូលឡើប្រើប្រាស់បានសំរាប់ពួកគេគឺត្រូវតែពេង្រីកប្រចាំឆ្នាំ។

## កិច្ចសហប្រតិបត្តិការរាងទីភ្នៀវកំងារនិងយុត្តិជារ

អោយភាពចាំបាច់ក្នុងការដោះស្រាយប្រព័ន្ធការគ្រប់គ្រងអេក្រូឡូសីបានគ្រប់គ្រាន់  
ផ្ទុចដែលពីមុនមកធ្វាប់មាននោះទេ ជាងនោះទៅឡើតក្នុងការប្រព្រឹត្តិទេនៅកំនែ  
ទំរង់វិមានឯការ អ្នកតាក់តែងច្បាប់ទាំងឡាយតែងតែបំភ្លើចិត្តាសដិមីបង្កើត  
អោយមានការគ្រប់គ្រងអោយល្អប្រសើជាងមុននូវប្រព័ន្ធមេក្រូឡូសី។

នៅក្នុងករណីខាងក្រោម អ្នកតាក់តែងច្បាប់ទាំងឡាយបានធ្លូលសំរាប់ការទទួលខុសត្រូវ  
សំរាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្យជាតិសល់អ្នកនៅថ្ងៃកំក្រោមនៅថ្ងៃក្រោមរដ្ឋបាល  
នយោបាយរបស់ខ្លួនដោយពីរបានពាណិជ្ជ (បុសុមីវិតការបង្កើត) ស្ថាប័នកិវិតកណ្តាល  
ដែលចាំបាច់សំរាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានប្រសិទ្ធភាពនៃការគ្រប់គ្រងមាត្រានមេក្រូឡូសី  
សីនោះទេ។ ត្រូយ៉ាង នៅក្នុងសង្គ្រាត់បារាំងនៃខេត្តយុទ្ធភាពនៃប្រទេសចិន ភាព  
ទទួលខុសត្រូវដើរដោកសំរាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្យជាតិ ផ្ទុចជាការអភិវឌ្ឍ  
និកនិងត្រូវបានគេប្រគល់អំណាច់អោយទៅចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវបាលនយោ-  
បាយថ្ងៃកំក្រោមបំផុត--នៃទីប្រជុំជន (Zuo Ting និង Xu, ២០០១)។ នៅក្នុងកិវិត  
នេះអ្នកគ្រប់គ្រងធនធានទាំងឡាយមិនត្រីមតែខ្លះបច្ចេកទេសជាមូលដ្ឋានសំរាប់ការ  
ថែរក្សាបរិស្ថានដែលនឹងនោះទេ ពួកគេថែមទាំងក្នុងទទួលបានការលើកទិន្នន័យ  
ដើម្បីយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើការខ្ចោះខ្ចាតពីការធ្វើអាជីវកម្មធនធាននិងពិសកម្ម  
ភាពឱ្យស្ថាប់កម្មទាំងនោះដឹងទេ។ ដីលោះនានាតីកំពុងកំពុងកំពុងកំពុងកំពុងកំពុង  
ទាន់និងទីប្រជុំជនទាំងឡាយដែលមានទីតាំងនៃខាងក្រោមស្តីធន់ហើយវាបានទទួល  
រងជលប៊ែបាលបំពុល សំណើកនិងករណ្យបំផលបង្កើរឡើងដោយសកម្ម  
ភាពអភិវឌ្ឍន៍ទាំងឡាយនៃខាងលើខ្លួនទិន្នន័យ បញ្ហាទាំងឡាយនៃបារាំងនៅក្នុងកិវិត  
បង្កើរបន់គេតាំងកិច្ចសហប្រព័ន្ធបត្តិការរវាងអន្តរយុត្តិាជិការបុរាណន្តរក្រសួងទូទាំង  
ប្រទេសចិន (Jahiel, ១៩៩៥)។ បណ្តាញក្រោដ្ឋូរការទាំងនោះបូការចូលរួមជាតិ  
សម្រួលភាពទាំងនោះនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានដើម្បីកំណត់និងអនុវត្តន៍គោលបំនង  
បរិស្ថានរួមអាចដឹងទូទៅស្ថានភាពនេះអោយល្អ។ ផ្ទុចនៅក្នុងបណ្តាប្រទេស  
ដើរការបង្កើតឡើងទូទៅស្ថាប័នចិត្តសំរាប់ការគ្រប់គ្រងអេក្រូឡូសីជាក់លាក់  
ណាមូយដ្ឋូចជា អាងទេន្ទោះគឺពិតជាមានលទ្ធភាពអាចធ្វើឡើងបានហើយអាច  
មានប្រសិទ្ធភាពប្រសិទ្ធបិសិទ្ធនឹងឱ្យនេះសំបែកស្មែរយាងជិតស្ថិតជាមូយនិង  
អាងជាមូលដ្ឋានទាំងឡាយ (ប្រជុំជនបូស្ថុកនិងក្រុម)។

នៅក្នុងខេត្តធ្វើ ជានហ្មប្រចេសរឿងភាគម អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននានធ្វើយុទ្ធនា  
ការដៃដំម្លោយរបស់រដ្ឋាភិបាលដើម្បីអោយប្រជាធិនិត្តសុរាធម៌ពេលវេលាប្រកបប្រុមហ៍  
បណ្តាកំឡុងរឿងភាគម-តណ្ហាដែលនៅខាងក្រោមខ្លួនឯង អាជ្ញាធរ យុទ្ធនិងស្រុក  
ទាំងឡាយបានបញ្ជីបញ្ជីលម្អាយត្រួសារនៅយុទ្ធបានចំនួន៨០ ភាគរយដា  
អំពេជា នៅជាយ៉ាងណាតា វិនាសកម្មទីកដីនៃនៅឆ្នាំ១៩៩៩ បានបំផ្តាញទិន្នន័យ  
អស់ចំនួនបាក់កណ្តាល ហើយក្រុមហ៍បានលុបចោលឡើវការបញ្ជាទិញពីអ្នក  
ដែលនៅសល់។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមកដើម្បីដំណាំអំពេជាន្តាយទៅជាបញ្ហាក្នុង  
ការនឹបខ្លួនឡើងវិញរបស់ក្នុមឯនីពេលដែលរាជាមទារអោយមានការចំណាយកំ-  
លាំងគ្រឿនដើម្បីប្រកាយដើម្បីអំពេជានិង្វោរ (Beckman et al.,  
២០០៩)។ ជាដែលវិបាកនៃបទពិសោធន៍នេះអាជ្ញាធរយុទ្ធនិងឡាយបានចាប់ផ្តើម  
ប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះភាពគ្រោះថ្នាក់នៃការផ្តាស់ប្តូរបរិញ្ញាមជីវិត និងការភ្តាល់ទៅ  
លើទីផ្សារដែលមានបាត់ស្រែមានុវត្តិធម៌នូវការ ផ្តើមត្រូវនេះដែរនៅ  
ខេត្តលួងត្រា បានប្រចេសឡារ អ្នកដើម្បីកនាំយោបាយ អ្នកផ្តួចផ្តាយនិងអភិ-  
រីយុទ្ធនិងឡាយបានស្ថិរអោយប្រជាធិនិត្តសុរាធម៌ដើម្បីទាំងឡាយហើយក្នុង

ពេលដែលធិន្ទរដ្ឋូលរលំទោះកសិករបានត្រូវគេបញ្ចប់ទុកទួរបាត់ចំណូលមិនត្រូវគ្រាន់ដើម្បីបំពេញនូវសេចក្តីត្រូវការជាមួលដ្ឋានរបស់ពួកគេ។

ការប្រយោមមុខដំបូងមួយនៃកិច្ចប្រើប្រាស់ដែលធិន្ទរដ្ឋូលដើម្បីការបង្កប់ទុកទួរក្រុមហ៊ុនណាមួលដំបូងគោលដៅឡើងនៅក្នុងការធ្វើសមាថរណាកម្មរដ្ឋូលនិងសេដ្ឋកិច្ច គុណភាពបរិស្ថាននិងការបង្កើនបាត់ចំណូលនៅពេលដែលមានការអនុញ្ញាតឯការបត់បែនបានយ៉ាងត្រូវគ្រាន់នៃការអនុវត្តន៍នៅក្នុងមួលដ្ឋានដើម្បីបំពេញបាននូវរលក្តិណឹងសុគ្រសាលានូវមធានភាពចិត្តនៃវប្បធម៌និងអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងតំបន់។ ភស្តុតាងចេញពីករណីសិក្សាបានសិរីរោគយាមេរោគ-បាយដែលប្រកបដោយជោគជ័យមួយក្នុងការបំពេញនូវគោលបំនងទាំងនេះដោយត្រូវរោគយាមេរោគក្នុងពាណិជ្ជកម្មប្រយោជន៍ចំនេះដើម្បីមួលដ្ឋានទោះគឺការនៃទាំងភ្នាក់ងារដ្ឋាកិតាលមជ្ឈើមរោគយាមេរោគទៅជាទីប្រើក្រុមបេងបេងកន្លែងសំរាប់អាជ្ញាធរមួលដ្ឋានទាំងឡាយដែលជាប់ឆ្លោតដោយលទ្ធផ្លូវប្រជាធិបតេយ្យ។ នៅក្នុងលក្ខណៈជាន់គ្នាដែកជ័យមួយ ខ្លួនយើងទីភ្នាក់ងារនិងសេវាអូរូបធម្មាយទាំងអស់គ្នាដូលនូវពត័មានការគាំទ្របេងបេងកន្លែងដែលអាចធ្វើយកបានចំពោះកង្ហែលនិងសេចក្តីត្រូវការនានាដែលបង្ហាញដោយប្រជាធិបតេយ្យមួលដ្ឋាននិងអ្នកតំណាងស្ថាប់មួលដ្ឋានរបស់ពួកគេ។

## ការចែលនោសហគមន៍

សភានុពលនៃដំណើរការវិមានធម្មាយការដើម្បីដំបូងការអភិវឌ្ឍន៍បរិស្ថាននិងសង្គមប្រកបដោយនិរន្តរភាពទោះគឺមិនមែនត្រឹមតែជាប្រតិកម្មនៃ “អ្នកផ្តល់អោយ” ត្រូវធ្វើសកម្មភាពបែបណានោះឡើងដែលបានពិពណ៌នាទាមលើស្រាប់។ សភានុពលនៃការធ្វើវិមានធម្មាយការដែលបំពេញបាននូវគោលបំនងទាំងនេះគឺត្រូវដោះស្រាយឡើងប្រតិកម្មនៃ “អ្នកចង់បាន” គឺប្រជាធិបតេយ្យដែលស្និតនៅក្នុងគោលដោនោះត្រូវធ្វើសកម្មភាពតាមរយៈប្រព័ន្ធយ៉ាងអ្នកចង់បាន។

ករណីសិក្សាបានរកដើរការយើងចាសហគមន៍ទាំងឡាយដែលបង្ហាញសំលេងទាមទារយ៉ាងច្បាស់លាស់សំរាប់ភាពជាតំណាងនិងការសំដែងគ្នានឹងលូនៅក្នុងរដ្ឋូល ពាណ ហើយនិងការប្រមូលចងក្រងជុវិញ្ញុគោលបំនងនិងទិន្នន័យនានានោះគឺ

ជាការយកចំនេះព្យីដែលបានរាយការនៃការធ្វើឱ្យមិនការ។ ផ្លូវយកវិញ្ញុ  
ទ្រពុសម្បតីដើម្បីកនងយោបាយទាំងនេះគឺជាលទ្ធផលនៃភាពខ្សោយរបស់សង្គមដ៏ដាក់  
ច្បាស់នៅក្នុងបណ្តាលសហគមន៍(ភាពអោនលំខោនតាមនៃប្រជាពលរដ្ឋ ទំនាក់  
ទំនងល្អរវាងបុគ្គលិនបុគ្គល រវាងក្រុមត្រួសរ ហើយនិងមានការថែករាំលែកទ្រូវ  
ដំឡើនិងតិចនៅទីនៅ)ដែលគេតែងតែហេចចាប់ ធនធានសង្គម។ ធនធានសង្គម  
អាចកើតមានឡើងនៅក្នុងសហគមន៍ដូចដែលមានក្នុងទីកន្លែងសិក្សាដែលខ្សោដាន  
ហូ។ នៅទីនោះក្រុមត្រួសរទាំងអស់បានប្រមូលចងក្រោងត្នោរដើម្បីដឹងពីការ  
ធោះមកបន្ទាប់ពីមានគ្រោះថ្វាក់ទីកន្លែងដែលហើយនៅក្នុងការធ្វើឱ្យដូចខាងក្រោម៖ ពួកគេ  
បានព្រឹងដំណោះស្រាយរបស់ពួកគេដើម្បីកសាងច្រពុកធនធានសហគមន៍របស់ពួក  
គេឡើងវិញ ហើយបានបញ្ចប់នូវសំលេងមានរយៈមានឡើដល់មេដឹកនាំយុំ។ ធន  
ធានសង្គមអាចត្រូវបានកសាងរវាងសហគមន៍ដីនៃរដ្ឋបានក្នុមភាគខាងដីនៃ  
ប្រទេសថ្មី។ នៅទីនោះសហគមន៍បានបង្កើតឡើរបណ្តាលការងារនិងអង្គភាពទាំង  
ឡាយសំរាប់មូលហេតុនៃបរិស្ថាននិងការអភិវឌ្ឍន៍ដែលជាការការពារតំបន់ទីកាល  
រដឹកភ្លោងជាជីម។ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការឆ្លងក្រោមប្រទេសយោបាយនិងសង្គមនេះ  
ត្រូវបានដឹងដឹរការដីរូបភាពក្នុងក្រុមអភិវឌ្ឍន៍នូវសិក្សាកិច្ចកាលបាន  
បង្កើតឡើរការរួមគ្រោះនិងការរួមគ្រោះនិងការរួមគ្រោះនិងការរួមគ្រោះនិងការ  
ដឹងដឹរការដីរូបភាពក្នុងក្រុមអភិវឌ្ឍន៍នូវសិក្សាកិច្ចកាលបាន

ជាការបន្ថែមទូរការពង្រីកលទ្ធផាត់បរិស្ថានជាមួលដ្ឋាន តាំបន់ទាំងឡាយ  
ដែលមានធានាសង្គមទាបតីត្រូវការដំឡើយបន្ថែមដើម្បីបង្កើនទិនការធ្វើរឿងជូន  
ការរោគយោបល់ជាកំណើយ។ ជាបច្ចុប្បន្នត្រូវការធេនាមនុស្សបន្ថែមឡើតនៅក្នុង  
ទំនួរដែលត្រូវការសំរបស្អែរលិខិតការផ្សេងៗផ្សាយសហគមន៍ដោយទីភ្នាក់ងារ  
ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធដាហ្វឺដោយភាគីទីបី ដូចជាអង្គភាពមិនមែនរដ្ឋាភិបាលទាំង  
ជាអើយ។ ទោះជាយ៉ាងណាក់ដោយបទពិសោធន៍យោបល់ជាមួលដ្ឋានបន្ថែមឡើតការ  
ត្រូវតិន្នន័យ និងការរាយការណ៍តំលៃកីជាការចាំបាច់ណាស់ទាក់ទងទៅនិងភាសទាំងអស់  
ទំនួរវិមានជូនការនៅក្នុងតាំបន់ដែលមានភាពចលាចលសង្គមនិងភាពដែលមានភាព  
បែកចាក់សង្គមខ្លួនដើម្បីរួមចាប់ពីសង្គមជាស្ថាបនរម្យយ។

បច្ចុប្បន្ន មកដល់ពេលនេះ បានស្ថិតីឡើងទូរមេធ្យាតាយដែលសម្របទានា ដែលអាចអភិវឌ្ឍន៍ជនជានសង្គមតាមរយៈការគាំទ្រពីអ្នកខាងក្រោមទាំងឡាយបុព្ទិតិ៍ និត្តូចដើមរបស់សមាជិកសហគមន៍។ បញ្ហាអស់ទាំងនេះរួមមាន៖ ការព្រឹង សមត្ថភាពសហគមន៍ដើម្បីធ្វើអនុវត្តក្នុងប្រព័ន្ធដូចជាកិច្ចពិ- គ្រោះយោបល់នោយ បានព្យិកញាប់បំផុតជាមួយពុក្សភាព ការ លើកទិន្នន័យការក្រោប់ទំនាក់ទំនងក្នុងទូលំទូលាយនៅក្នុងចំណោមក្រុមការងារ សង្គមទាំងឡាយ ផ្ទុចជាបណ្តាល្អទិន្នន័យក្នុងក្រុមអ្នកប្រើប្រាស់ទិន្នន័យ ក្រុមអ្នកប្រើប្រាស់ទិន្នន័យ ក្រុមអ្នកគ្រប់គ្រងព្រោះលើសហគមន៍ ហើយការបង្កើនគោលនយោបាយតាមគំនាមភាព កម្មវិធីនិងគំរោងទានាដើម្បីបង្កើនទំនួកចិត្តនិងជីវិ៍ជីវិ៍ជាក់នៅក្នុងស្ថាប់នរដ្ឋា- ភិតិត្រូវការពារក្នុងការបង្កើនគោលនយោបាយតាមគំនាមភាព

## IV. ມនු ສා ສන්

ถ้าหากว่าต้องการให้เกิดความเข้มข้นในกระบวนการนี้ ให้ลองนำสิ่งที่คุณต้องการได้รับมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เช่น หนังสือ บทความ หรือวิดีโอดocs.com ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ต้องการศึกษา หรือแม้แต่การฟังเสียงดนตรีที่ชื่นชอบ ก็สามารถช่วยให้คุณเข้าใจหัวข้อได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรระวังไม่ให้เวลาในการเรียนรู้นานไป太久 以免ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย

មានឡើងបាននៅទៅដែលប្រយោជនីជាថ្មីនឹងការបង្កើនអាជ្ញាធរនៃការ  
ធ្វើសេចក្តីសំរាប់បិត្តមួលដ្ឋានក៏ពុំត្រូវបានភ្លាយជាការពិតផែរ។

អនុសាសន៍ទាំងឡាយដូចខាងក្រោមនេះ បានបញ្ចូលនូវជំហានជាថ្មីនៅក្នុងដំណើរការផែលរដ្ឋាភិបាល សហគមន៍និងអ្នកផែលមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធទាំងអស់អាចប្រកាប់យកដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធឌ្រប់គ្រងបែបវិមានការដើម្បីសមរម្យ និងវិវាទម៉ាយសំរាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ។ ដូចផែលបញ្ជាក់ពីខាងដើម មកហើយ តែលបំនងបរិស្ថាន និរភាពរស់នៅនឹងសមភាពសង្គមគឺមិនមែនជាមេរិចជាតុជាចាំបាច់នៅអតិថាពរបស់រដ្ឋាភិបាលទាំងឡាយសំរាប់ការធ្វើវិមានការ នោះទេ។ ការភាគតំបនួយបន្ទុកសារពើពន្លរបស់រដ្ឋាភិបាលមជ្ឈឿម ការពង្រីកការ គ្រប់គ្រងនៃរដ្ឋការកណ្តាល (ដូចជានៅក្នុងការបំបែកជាតុ) ឬការបង្កើននូវសុពល-ភាពនៃរដ្ឋបាលមួលដ្ឋានអាចជាកំលាំងចែលករនៃការធ្វើវិមានការ។ នោះជាយើង ណាក់ដោយដូចផែលមានក្នុងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃតំបន់ខ្ពស់របច្ឆាំងឡាយគឺវាមាន សារ៖ សំខាន់ណាស់ផែលកំណែទាំងនឹមិត្តការទាំងឡាយ ពុំបានធ្វើឡាយមានភាពវិច វិលបរិស្ថាននិងភាពក្រីក្រាត់តែខ្លាំងឡើងដើម្បីពេញចិត្តនៅក្នុងការ អាចធ្វើឡានកំណែទាំងនឹមិត្តការទាំងឡាយគួរត្រូវបានគេចែកនៅឡើងដើម្បីបង្កើន ប្រព័ន្ធហេក្តុម្ភៃសុទិនិជ្ជភាពដើម្បីជីវិតនានាបស់អ្នកស្រួលនៅតំបន់ខ្ពស់របប។ សំ នើរទាំងឡាយដូចខាងក្រោមនេះអាចជួយលើកិច្ចការទាំងនេះបាន។

អនុសាសន៍ទានាសំរាប់អ្នកតាក់ពេងច្បាប់ជាតិទាំងឡាយ:

- ❖ ផ្សែបចំនូវដំហានពិសេសទាំងឡាយនៅក្នុងដំណើរការវិមាស្សការដែលបង្កើនសំលេងអនុក្រោមដែលតែងតែជាត់ថាលជាប្រព័ណិក ត្នូយ៉ាងដូចជាក្រោមស្ថិតិនិងត្រួសារក្រីក្រនានា ហើយកិច្ចប្រើប្រាស់ប្រែងនេះអាចរួមទាំងការបំរុងទុកកោដីខ្លះនៅក្នុងជូរគណកម្មការដែលធ្វើសេចក្តីសំបែកចិត្តនៅថ្ងៃការបូជានូវការបំបាត់នានាដែលធ្វើឡើងដោយឡើក។ ពីត្រូវហើយដែលអាចសមរម្យទៅនិងសេចក្តីសំបែកចិត្តដឹងទូលាយរបស់សហគមន៍មួលដ្ឋាន។
  - ❖ ផ្តល់ការទទួលខុសត្រូវនានាសំរាប់ដែនការបែបប្រើប្រាស់ដីធ្វើនិងដែនការអភិវឌ្ឍន៍ឡើងនៅផលប៉ុកនៅថ្ងៃការប្រាមទាំងឡាយហើយសមស្របទៅតាមមាត្រាឌ្ឋាននៃធនធានដើម្បីទទួលបានដែលប្រយោជន៍ពីចំណងសង្គម ស្ថារតីនៃសហគមន៍ និងចំណោះដីមួលដ្ឋានទាំងឡាយ។
  - ❖ នៅទាំឡើងវិញសលិត្រការបែបប្រាមទាំងឡាយដើម្បីអោយពួកគេផ្តល់នូវសេវាកម្មនានាសលប្រជាធិបតេយ្យមួលដ្ឋានក្នុងការរៀបចំការព្យួយបានមួននិងសេចក្តីត្រូវការនានាដែលបញ្ចប់ពេញលេញដីដ្ឋានលើពីប្រជាធិបតេយ្យនិងមួកតំណាងមួលដ្ឋានទាំងឡាយរបស់ពួកគេ។
  - ❖ ត្រូវធ្វើអោយប្រាកដថាអាម៉ោងនានាកៅកិតមានឡើងដោយមានភាពសមស្របទៅនិងមាត្រាឌ្ឋាននៅក្នុងស្ថិតិ (ឧទាហរណ៍ទីដីកាលរងចាំក្រោម) ដើម្បីធ្វើការពីនៃប្រមាណនិងលំនាំនៃការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធមេន្ទុស្ថិតិនានានិងការរាយតីលេហ៍តុប៊ែបាលិស្សាននៃសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍នានា។ សំរបសំរួលការងាររបស់ស្ថាប័នទាំងនេះជាមួយនិងលំដាប់នានាបស់ដ្ឋាកិតាលួមទាំងកិតសហគមន៍មួលដ្ឋានដឹងដែរ។
  - ❖ ពន្លឹងបូបដើម្បីនៅការបង្កើតប្រព័ន្ធប្រាប់មួយដែលមានភាពសេវាផីតិត្យិតលមកពីខាងក្រោម ហើយត្រូវបែកចំហារដល់សាធារណៈជន។

## អនុសាសន៍សំរប់មន្ត្រីថាក់មូលដ្ឋាន

- ❖ ត្រូវបេងចាយចិត្តក្នុងការធ្វើអោយមានតំលាកាតទៅក្នុងការប្រព័ន្ធបច្ចុប្បន្នការផ្សេងៗ និងបើកចំហរពត័មនទានាសល់សាធារណៈជន (អំពីឯកាសទានាសំរាប់ការ

ចូលរួម មិនការទិន្នន័យត្រូវសំដែងចិត្តអភិវឌ្ឍន៍ទាំងឡាយ)ជាអត្ថិភាពចំបង ម្មយ។

- ❖ កំណត់ទីវគ្គសារបុគ្គលិកទាំងឡាយនៅក្នុងសហគមន៍ដែលមានការលំបាកក្នុងការចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការពិគ្រោះយោបល់នានាបើយត្រូវប្រើប្រាស់រូបរាងដែលបានចូលរួម។

### អនុសាសន៍សំរាប់សហគមន៍

- ❖ ត្រូវមានការទទួលខុសត្រូវពីតំណាងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទាំងឡាយ។
- ❖ ប្រមូលផ្ទើត្តារដ្ឋាភិបាលពីរបៀបពេញលេញសំលេងនៃគោលបំនងឱ្យមទាំងឡាយសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋាន។
- ❖ កំណត់ទីវគ្គសារបុគ្គលិកទាំងឡាយនៅក្នុងសហគមន៍ដែលមានការលំបាកក្នុងការចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការពិគ្រោះយោបល់នានាបើយត្រូវប្រើប្រាស់រូបរាងដែលបានចូលរួម។
- ❖ បង្កើតនិងគាំទ្រយន្តការនានាសំរាប់ការត្រួតពិនិត្យយ៉ាងងករាងពីភាគីទីបីនៅលើអំពើពុករល្អយទាក់ទងនិងបរិស្ថាននិងសំរូលទូរដំលោះពាក់ព័ន្ធនិងធនាគាន់ដូចជាតិ (ផ្ទចជាបណ្តាល្អតំបន់ទីជិរឈរនៃទីក្រឹងនានា) នៅពាមលទ្ធការដែលអាចធ្វើឡើបាន។
- ❖ ដារូបរាងដ្ឋានសំរាប់បណ្តាល្អតំបន់ទីជិរឈរនៃទីក្រឹងនានាដើម្បីបានដែលបានចូលរួមនៃសហគមន៍។

### អនុសាសន៍សំរាប់អ្នកដ្ឋានដានូយនិងអង្គការអនុរជាតិ

- ❖ ត្រូវផ្តល់រត្តបណ្តុះបណ្តាលអល់មេជាវិនិងថ្វីក្រុមទាំងឡាយបើយត្រូវគាំទ្រការបង្កើតក្រុមច្បាប់សំរាប់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈទាំងឡាយនៅក្នុងការអនុវត្តន៍នៃច្បាប់បរិស្ថាន។

- ❖ តាំងការបេដ្ឋិនចំណោះដឹងវិស័យច្បាប់នៅក្នុងសហគមន៍នានា ជាពិសេស ផ្តាគទៅលើសិទ្ធិនានាដែលបាក់ព័ត៌មានមួយនិងការប្រើប្រាស់ផនធានមួយ-ជាតិ។
- ❖ តាំងនូវការអភិវឌ្ឍន៍យន្តការនានាសំរាប់ដំណោះស្រាយជីថោះដោយភាគី ទីបីហើយនិងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអនុរយុត្តាជិការ ដូចជាបណ្តាល្អូតំបន់ ទីជាលរអងទិកភ្លៀងទាំងឡាយជាមី។
- ❖ តាំងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនិងការលើកកំពស់ការយល់ដឹងនានាសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋទាក់ទងនិងបញ្ហាយនេះដឹងវិធីសាល្សាន់នៃការចូលរួមជាសាធារណៈនានា។
- ❖ ផ្តល់មូលនិធិទៅដល់មូលដ្ឋានដើម្បីរៀបចំការងារនៃការធ្វើសេចក្តីសំរាប់បច្ចុបស់អ្នកតំណាងនានាអាយមានប្រសិទ្ធភាព។
- ❖ តាំងការពង្រីកនៃស្ថាប័នទាំងឡាយសំរាប់ការគ្រប់គ្រងនិងការត្រួតពិនិត្យបរិស្ថានហើយនិងជីថោះផនធាននានានៅលើមាត្រដ្ឋានប្រព័ន្ធគេភ្នៀត្យូសី។

### **អនុសាសន៍សំរាប់សកលវិទ្យាល័យនិងអង្គការស្រាវជ្រាវ**

- ❖ បន្ទាន់ធ្វើការរាយការណ៍លើនៃតម្លៃពលកំនែទំនួរដីរិម្ភុការលើបញ្ហានីរភាពរស់នៅរបស់មូលដ្ឋាននិងប្រព័ន្ធគេភ្នៀត្យូសីទាំងឡាយ។
- ❖ ត្រូវធ្វើការជាមួយប្រជាធិបតេយ្យនៃមូលដ្ឋានដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កត្តាថង្គុលបង្ហាញនានានៃតម្លៃពលបរិស្ថាននិងសង្គមដែលបានមកពីការផ្តាស់ប្តូរគោលនយោបាយនិងស្ថាប័នទាំងឡាយ ហើយដែលអាចគេយកទៅប្រើសំរាប់ការត្រួតពិនិត្យដីយុទ្ធមេង។

## សេចក្តីបរិយាយបន្ថែម

### និយមន៍យោនធមួយការ\*

វិមិត្តការ គឺសំដៅទៅលើទៀតភាពមួយដែលរង្វាកិតាលកណ្ឌាលដូរអំណាចទានាទៅ ដល់អ្នកដើរត្បូនាទីនិងស្ថាប័ននៅថ្ងៃការព្រមទាំងមានក្រុមរដ្ឋបាលនយោបាយថ្ងៃការព្រម (ឧទា. Mawhood, 1983; Smith, 1985)។ យើងប្រើបាយក្នុងវិមិត្តការជាតាក្សសំខាន់ចំបង ដែលបានរាប់បញ្ចូលរាល់ទំនួរដំនឹងអស់ដូចដែលបានពិពណ៌នាទៅទីនេះ។

វិមិត្តការនយោបាយបុរិយិមិត្តការប្រជាធិបតេយ្យ គឺកើតឡើងនៅពេលដែលអំនាចនិងធន ជានទាំងឡាយត្រូវបានដូរទៅដល់អ្នកតាំងអាជ្ញាធរទានាដែលមានការទទួលខុសត្រូវពី លើចុះក្រាមចំពោះប្រជាធិបតេយ្យមួលដ្ឋាន (ឧទា. Crook និង Manor, 1998; Manor 1999; Agrawal និង Ribot, 1999)។ ដោយការអនុវត្តន៍ អាជ្ញាធរមួលដ្ឋានទាំងឡាយទទួលបានសិទ្ធិអំនាច ក្នុងការធ្វើច្រាប់បុរាណដើម្បីតគោលការណ៍ទៅក្នុងបញ្ញាតិដែលបានកិត្តិ។

សហិមិត្តការបុរិយិមិត្តការរដ្ឋបាល បាក់កំន្លឹងការធ្វើវិនាទំណាចទៅដល់សារមួលដ្ឋាន ទានាដែរដ្ឋការកណ្ឌាល ដូចជាអនុខ័ត្ត អ្នករដ្ឋបាល បុរាណបញ្ញាតិការកណ្ឌាលបច្ចេក- ទេស (ឧទា. Mawhood, 1983)។ គណកម្មការទទួលខុសត្រូវពីក្រាមឡើងលើទាំងនេះគឺត្រូវ តែងតាំងរដ្ឋបាលមួលដ្ឋានដែលជាអ្នកធម្មុរិយ្យជ្រាយអាយរដ្ឋការកណ្ឌាល។

ការធ្វើិមិត្តការសារពើពន្លឹង គឺជាការធ្វើិមិត្តការដើរការនិងអំនាចនៃការបង្កើន ប្រាក់ចំនួលទានា ដែលត្រូវបានកំណត់ដោយអ្នកវិភាគទាំងឡាយថាគាត់ទំនួរដោយឡើកម្បយ នៃិមិត្តការ (ឧទា. Wunsch និង Olowun, 1995; Manor, 1999; Crook និង Manor, 1998)។ បុន្ថែម ទោះជាការធ្វើសារពើពន្លឹងមានសារ៖សំខាន់កំណត់ដោយកំណត់កំណត់រួសមាសជាតុកាត់ ទិន្នន័យ ទាំងសហិមិត្តការនិងទាំងការធ្វើិមិត្តការនយោបាយជាដាឃ់ប្រកែទៅដោយ ឡើកម្បយឡើត (ឧ.Oyugi, 2000; Agrawal និង Ribot, 1999)។

ឯកជនុបនីយកម្ម គឺជាការធ្វើអំណាចជាមិនត្រូវយើងទៅអាយអង្គភាពដែលមិនជាផ្លូវការណាមួយ រួមទាំងបុគ្គលទានា សារិវកម្មទានា អង្គភាពមិនមែនរង្វាកិតាលទានា

។ល។ ទោះបីជាងកដទ្ធបនិយកម្មតែងតែអនុវត្តន៍ទៅក្នុងនាយការធ្វើរឿមផ្សេការ បើទៀតវា មិនមែនជាឌំរែងម្មាយនៃការធ្វើរឿមផ្សេការនេះទេ (Agrawal និង Ribot, 1999)។

**សហគ្រប់គ្រង** គឺសំដៅទៅដែលការបង្កើតគោលការណ៍និងការរៀបចំទាំងឡាយក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានដូចម្នាក់ដែលផ្តើមបាយសហវិមផ្សេការនិងកដទ្ធបនិយកម្ម។ សហគ្រប់គ្រងនេះក៏ពីមានឡើងបាយមានគណៈកម្មការម្នាយដែលមានលក្ខណៈពាក់កណ្តាលជាការតែងតាំងនិងពាក់កណ្តាលឡើតជាការពេះឆ្នាត។ ការបរិយាយអំពីសហគ្រប់គ្រងគឺជាការរៀបចំបែងថែកអំណាច រវាងខ្សែបណ្តាល្អក្រសួងទាំងឡាយដែលមានការទទួលខុសត្រូវរបៀបពីលើចុះក្រោមនិងអ្នកតាំងបានអ្នកបិស្តានៅ Bellagio, ប្រទេសអុតាលី ខែកញ្ញា៖២០០២។

\* ដោយលើកលែងផ្ទៀកចុងក្រោយនេះ និយមន័យទាំងនេះគឺបានសកស្របចំចំណាំ “ការកំណត់រឿមផ្សេការ” ដោយ Jesse C. Ribot, ដែលបានរៀបចំឡើងសំរាប់សន្តិសិទ្ធិការធ្វើរឿមផ្សេការនិងបិស្តានៅ Bellagio, ប្រទេសអុតាលី ខែកញ្ញា៖២០០២។

## សេចក្តីថ្លែងអំណាចគុណ

សហគ្រប់គ្រងនេះបាយការណ៍នេះបានរៀបចំចងក្រងលទ្ធផលនានា រួមទាំងការធ្វើវិភាគតាមតំបន់ ហើយយើងសូមថ្លែងអំណាចគុណចំពោះកិច្ចប្រើប្រាស់បែងដែលមានតំលៃមិនអាចកាត់ថ្លែបានរបស់ក្រុមនានាដែលបានជលិតចេញទូរបាយការណ៍ករណីសិក្សានេះ។ អ្នកនិពន្ធយើងខ្ញុំសូមទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងសំរាប់ការបកប្រែពីប្រកាសនានា ក្នុងការធ្វើសំយោគនៅក្នុងតំបន់។

ខាងក្រោមនេះគឺជាបញ្ជីលោកស្រាវជ្រាវ REPSI ដែលបានរួមចំនេះកនោះ ក្នុងករណីសិក្សាទាំងអស់។ ខេត្តពេញ អាន រៀតណាម: Tran Duc Vien, Pham Thi Huong, Nguyen Thi Bich Yen, Nguyen Thi Phuong Mai, Dinh Hai Van, Nguyen Thu Ha សកលវិទ្យាល័យកសិកម្មក្នុងហាណាយ។ ខេត្តក្នុង ថ្ងៃ រៀតណាម: Nguyen Quang Dung, កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ជនបទតំបន់ក្នុងរៀតណាម - សុយ៉ែនអ៊ុយ; Do Thi Phuong Thao, ទីប្រើក្សាងករជី ;Bent Jørgensen និង Cecilia Bergstedt, សាកលវិទ្យាល័យគោជីត ខេត្តផ្លូវ ផែនហ្ម រៀតណាម: Le Van An និង Le Quang Bao, សាកលវិទ្យាល័យកសិកម្មនិងរូបភាពប្រជាស្សែរ Hue និង Malin Beckman, សាកលវិទ្យាល័យ វិទ្យាសាស្ត្រកសិកម្ម

យើងសូមថ្លែងអំណរគុណាទៅដែលធនានមនុស្សចុចមាននៅខាងក្រោមនេះ សំរាប់ការនែនាំនិងការតាំងប្រព័ន្ធឌីជីថវិក: Frances Seymour និង Fredrich Kahrl, WRI និង David Thomas និងបុគ្គលិករបស់ ICRAF- ឈ្មោះម៉ៅ អរគុណដឹងដែលអ្នកពិនិត្យកែស្អាតទាំងឡាយដែលនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលធនានពិភពលោក (WRI) ឲ្យមាន Anthony Janetos, Crescencia Maurer, Jesse Ribot, និង Patricia Zurita; និងអ្នកកែស្អាតដែលនៅខាងក្រោមនេះ Jake Brunner, Jeff Fox, Mingsarn Kaosa-ard, និង Geraldine Zwack ។

## សេចក្តីផលស្របតាមការងារ

Agrawal, Arun និង Jesse C. Ribot, 1999, “ការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងការធ្វើឱម្យការ: ក្របខណ្ឌមួយនៃករណីសិក្សាអាសី ខាងក្រុងនិងអាមេរិចខាងលើ” និនានុប្បរតិនៃគំបន់អភិវឌ្ឍន៍ទាំងឡាយ ៣៣(៤):៨៧៣-៨០២។

Beckman, Malin, Le Van An, 維尼 Le Quang Bao. 2002. ការសំនេះជាមួយនឹងទីកន្លែងនៃការប្រើប្រាស់ក្រុមត្រូវសារឱ្យបាននៅក្នុងភាគរាជរដ្ឋបាល ព្រៃតណាម។ រចាយការណ៍ SEI/REPSI លេខ៤ ទីក្រុងស្តីការុម: វិទ្យាសានបរិស្ថាននៃទីក្រុងស្តីការុម។

Brettall, Anna. 2001. “ជំលោះបរិស្ថាននានានិងច្បាប់សេវាកម្មសាធារណៈ: អតិថិជន បច្ចុប្បន្ន” ឈុតនៃ បរិស្ថានប្រចេសចិន លេខ៦។

Crook, Richard C. and James Manor. 1998. ប្រជាជិបតេយ្យនិងការធ្វើឱ្យដ្ឋានក្នុងតំបន់អាសីអាចត្បូងនិងអាប្រើមាតិច: ការចូលរួម ការទទួលខុសត្រូវនិងការអនុវត្តន៍ ត្នោនទិ។ Cambridge: Cambridge University Press.

Jahiel, Abigail. 1998. “អង្គការការពារបរិស្ថាននៃក្នុងប្រចេសចិន” ប្រើតិបត្រប្រចាំត្រីមាស ចិន លេខ១៩៨៨:៧៨៧-៧៩៧។

Jørgensen, Bent D., Cecilia Bergstedt, Nguyen Quang Dung, nig Do Thi Phuong Tha. 2001. ដំណើរធ្វើឱ្យដ្ឋាន:ការធ្វើឱ្យដ្ឋាន ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិនៃខេត្តក្នុងតំបន់ខ្ពស់របស់ការការពារដែលបានដើរឡើង ព្រៃតណាម។ រចាយការណ៍ SEI/REPSI លេខ ៣ ទីក្រុងស្តីការុម: វិទ្យាសានបរិស្ថាននៃទីក្រុងស្តីការុម។

Mawhood, Philip. 1983. រដ្ឋាភិបាលមួលដ្ឋាននៃប្រចេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ Chichester: John Wiley.

Öjendal, Joankim. Malin Hasselskog, Mona Lilja, Sith Sam Ath, Pia Wallgren. 2001. ការធ្វើតែនៅលើអនាដិបតេយ្យ: វិមានការនិងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិនៃក្នុងខេត្តក្នុងតំបន់ខ្ពស់របស់ក្រុងក្រុងដែលបានដើរឡើង ព្រៃតណាម។ រចាយការណ៍ SEI/REPSI លេខ២ ទីក្រុងស្តីការុម: វិទ្យាសានបរិស្ថាននៃទីក្រុងស្តីការុម។

Oyugi, Walter O. 2000. “ការធ្វើឱ្យដ្ឋានសំរាប់អភិបាលកិច្ចុល្យនិងការអភិវឌ្ឍន៍” កិច្ចុល្យភាក្សាការអភិវឌ្ឍន៍តំបន់ ២១(១):៣-២២។

Wunsch, James S. និង Dele Olowu. 1995. ការបរជ័យនៃរដ្ឋការមន្ត្រីម: ស្ថាប័នទាំងឡាយ និងអភិតាលកិច្ចដោយខ្ពស់នឹងនៅក្រោមព្រឹក។ San Francisco: Institute for Contremporary Studies Press។

សំរាប់គន្លឹមទេសចរណ៍ពេញលេញមួយ សូមមេត្តាអើលលើរបាយការណ៍ទាំងមួលនៃកសារ នេះ។

<sup>2</sup> គិតផ្ទើកទៅលើរបាយការណ៍ WRI ស្តីពី បរិស្ថាន ជីវភាពរស់នៅឥន្ទូស្សាប៊នមូលដ្ឋានទាំងអ្នយ (ពេព ទិន្នន័យ) ដោយ Mairi Dupar និង Nathan Badenoch ជាមួយនឹង Dang Thanh Ha, Hoang Huu Cai, Le Van An, Nguyen Quang Dung, Pham Thi Huong, Sith Sam Ath, Tran Duc Vien and Zuo Ting. រាជរដ្ឋាភិបាល DC: វិទ្យាសាសនធានជានិភ័ពលក ២០០២។

<sup>5</sup> រាជី ទានបង្កាញរោយ Robert Keohane នៅវិទ្យាសាស្ត្រដែលបានពិភពលោកចាមករឆ្នាំ២០០១។

<sup>6</sup> ផ្នែក ចាន់ពណ៌នាទោះក្នុងអក្សរសាស្ត្រដើម្បី ដឹងពីវិមានជាការសារភ័ព្យរបស់ប្រទេសចិន ដែលជាសារជាតិមួយនៃកំណែទីនៃដឹងទូលាយ។ សំរាប់ការធ្វើសិសិកសារយោង សូមមើលវគ្គិស់ចិនដែលត្រូវបានបង្ហាញដោយសារតម្លៃខ្លួន។

<sup>8</sup> ទំនាក់ទំនងជាបុត្តិលជាម្ម័យ Mingsarn Kaosa-ard, កូអុំ ២០០២។ មើលដឹងផែរទៅលើ The Economist, “រាល់វគ្គុដែលត្រួតពិចារណា: រដ្ឋធម្យលុញ្ញនៃប្រទេសថែគ្របសណ្តុប់ស្តីពេភាឧ់យចាការ” និង “របៀបរបបចិន្ទុយ: រដ្ឋធម្យលុញ្ញសករស្តីទី១នៃបសថែគ្របសណ្តុប់នៃការនំដែកការងារ” ២មិនា២០០២។

<sup>11</sup> ກີບ ສົ່ງກາສູນ ຜ້າມຍ ທ່ານ Chanyuth Taepa, ຕອວິເຕີ ກາຣເມ 0091.

<sup>12</sup> កិចសំភាសិត្តជាមយ Chanyuth Taepa, ៣០វិចិការ២០១៩។

<sup>13</sup> Souphab Khoungvichit, Sithong Thongmanivong, Nathan Badenoch et al., ការងារនៃមូលដ្ឋាន ខេត្តលួងប្រចាំឆ្នាំ ខែវិចិករោចឆ្នៀំ០០០៦

<sup>14</sup> ការបង្ហាញដោយ Zuo Ting, REPSI សំនើរសំរាប់សិក្សាសាលាស្ថិតិវិមិថុការ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ខេត្តលោម្ពៅ ខែ ប្រចែល ថ្ងៃ៤